

HIETASAARI

KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYS JA MAISEMA-ANALYYSI

2021
VAASAN KAUPUNGIN KAAVOITUS

© JAKUB BAZIA

V A A S A .
V A S A .

SIJAINTI

Suurmaisemassa Vaasan keskusta on rakentunut Klemetsön–Bölen selänteelle. Hietasaari on noin 3,6 ha kokoinen saari, joka sijaitsee Vaasan keskustan länsipuolella (kuva alla). Vaskiluodon siltapenger yhdistää Vaasan kaupungin mantereeseen puolen ja keskustan edessä sijaitsevan Vaskiluodon saaren. Hietasaaren johtaa Vaskiluodonsillalta erkaneva pengersilta.

Kuva: Hietasaaren sijainti kaupungin edustalla. Ortokuva 2018: Vaasan kaupunki

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	4
2. LÄHTÖKOHDAT JA MENETELMÄT	6
2.1 SELVITYKSEN TAUSTAMATERIAALI	6
2.2 NYKYTILANNE	7
2.3 KAAVATILANNE	9
2.4 VAASAN VIHERALUEJÄRJESTELMÄ 2030	12
3. LUONNON TARJOAMAT MAHDOLLISUUDET	14
3.1 MAISEMARAKENNE	18
3.2 MAA- JA KALLIOPERÄ	20
3.3 KASVILLISUUSVYÖHYKKEET	21
3.4 TUULIOLOSUHTEET JA ILMASTO	26
4. HISTORIALLINEN MUUTOS	28
4.1 SUURIA JA PIENIÄ SUUNNITELMIA	29
4.2 KULKEMISEN MUUTOKSET	42
4.3 JUHLIMISTA JA VIRKISTÄYTYMISTÄ	46
4.4 HIETASAAREN AIKAJANA	60
5. VAALITTAVAA	66
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	71
LÄHTEET	72

1. JOHDANTO

Hietasaaren alueelle valmistellaan asemakaavan muutosta, jonka tavoitteena on jäsentää alueen toimintoja ja pohtia sen tulevaisuuden näkymiä.

Hietasaaren lounaisranta on suosittu uimaranta. Saarella sijaitsee vuonna 2021 kaksi rakennusta: länsirannalla on 1930-luvulla rakennettu kahvilarakennus ja luoteisrannalla on avantouimaseura Pingviinit ry:n saunarakennus. Lisäksi uimarannalla on kevytrakenteiset pukukopit ja keskellä saarta esiintymislava. Suurin osa saaren pinta-alasta on puistomaisesti hoidettua virkistysaluetta.

Tämän selvityksen tavoitteena on kartoittaa Hietasaaren nykytilanteen lisäksi Hietasaaren historiaa ja saaren muutosta Setterbergin vuonna 1855 laatiman asemakaavan ajoilta nykypäivään. Selvityksessä pohditaan saaren käyttötapojen ja tilarakenteen kohtaamia muutoksia. Tämän selvityksen tavoitteena on vastata kysymyksiin, miten liikkuminen ja siten kulkureitit ovat muuttuneet saarella 1800-luvun puolivälistä nykypäivään ja onko Hietasaaren käyttötavoissa tapahtunut muutoksia? Toisaalta selvitys pohtii, onko Hietasaaren rooli Vaasan kaupungin viherverkoston osana muuttunut ja millainen merkitys Hietasaarella on kaupunkilaisille.

Kuva 1: Näkymä Hietasaaren pohjoisrannalta kohti sisäsatamaa. Kuva otettu kesällä 2021.

Tämän selvitystyön osana on laadittu myös maisemakuvan- ja rakenteen analyysi, joka pohjautuu luonnon tarjoamien mahdollisuuksien kartoittamiseen.

Työn lopussa esitellään Hietasaaren vaalittavia ja kehitettäviä ominaisuuksia sekä pohditaan mahdollisia kehityssuuntia ja hahmotellaan erilaisia ideoita Hietasaaren toiminnallisuuden parantamiseksi. Mukaan on otettu referenssikohteita, kaavioita ja karttaesityksiä. Kehityssuunnissa otetaan huomioon Hietasaaren rooli osana Vaasan keskusta-aluetta ja viheralueverkostoa. Maankäyttöä ja saarelle sijoitettavia elementtejä pohditaan sekä toiminnallisuuden että maiseman ja viherverkoston kannalta.

Tämän selvityksen on laatinut kaavoittaja Maija Pakarinen, työtä on ohjannut kaavoitusinsinööri Annukka Ilonen. Työn etenemisessä ovat avustaneet muun muassa seuraavat tahot: Vaasan kaupungin keskusarkisto, Pohjanmaan museo, Vaasan kaupungin rakennusvalvonta sekä Vaasan kaupunginpuutarha.

2. LÄHTÖKOHDAT JA MENETELMÄT

Tämän selvityksen tarkoituksena on kerätä yhteen Hietasaarta käsittelevää materiaalia, koska vielä materiaali on hajallaan kaupungin eri yksiköiden ylläpitämässä arkistoissa ja muun muassa Pohjanmaan museolla. Yksinomaan Hietasaareen keskittyviä selvityksiä ei ole tehty, mutta saarta lähellä olevista Vaskiluodosta ja keskusta-alueesta on olemassa kulttuurihistoriallisia- ja luontselvityksiä, kuten Vaasan kulttuuriympäristöselvitys vuodelta 2010, Vaskiluodon luontoseelvitys 2016 ja Vaskiluodon kulttuurihistoriallinen selvitys 2019. Hietasaaresta ja sen ympäristöstä on tehty kuitenkin vuosien aikana esimerkiksi seuraavat suunnitelmat: vuonna 1992 toteuttamaton Hietasaaren kehittämissuunnitelma ja vuonna 2010 Vaskiluodon penkereelle laadittu yleisuunnitelma, joka sivuaa alueellisesti Hietasaarta. Tämän selvitystyön tutkimusmetodina ovat kirjallisten lähteiden, suunnitelmapiirustusten ja kartta-aineistojen lisäksi toimineet vaasalaisten kokemukset ja muistot Hietasaaresta sekä maastokäynnit alueella.

2.1 SELVITYKSEN TAUSTAMATERIAALI

Sen lisäksi, että Hietasaarta koskeva aineisto on sirpaleisena eri yksiköiden arkistoissa, aineisto sisältyy toisinaan Vaasan keskusta-alueella ja toisinaan Vaskiluotoa käsitteleviin dokumentteihin. Vuoden 1995 keskustan osayleiskaavassa Hietasaari on yhdistetty keskusta-alueeseen, mutta vielä 1980 Hietasaari on kuulunut Vaskiluodon osayleiskaava-alueeseen. Sekä Vaskiluotoa, että keskustaa käsittelevää aineistoa on saatavilla runsaasti, mutta Hietasaari jää usein molemmista sivuun eikä sisälly kumpaakaan aluetta käsittelevään aineistoon. Hietasaaren rooli julkisena puistona ja yleisenä virkistysalueena on vain vähän tutkittu aihepiiri.

Tämän selvityksen lähdeaineistona on käytetty vanhoja karttoja ja valokuvia, kirjallisia lähteitä, aiemmin tehtyjä selvityksiä Hietasaaren lähialueista, muita kirjallisia lähteitä sekä maastokäyntejä. Selvitysalueelle tehtyjen maastokäyntien aikana alueen luonnon ja rakennetun ympäristön tilaa on taltioitu valokuvaamalla sekä dokumentoimalla kirjallisesti. Lähdeaineiston ja maastokäyntien havaintojen perusteella on laadittu selvitykseen sisältyviä analyysikarttoja. Huomioitavaa on, ettei selvitystyö sisällä varsinaista rakennusinventointia saaren rakennuksista ja rakennelmista.

Tärkeimmät lähteet historian osalta ovat olleet: Eija Piispalan teos *Vihreä Vaasa Puistot ja puistikot Setterbergin uudessa kaupungissa*, Christine Bonn ym. teos *Puistoja Vaasassa ja Uumajassa*, sekä vanhat kartat ja piirustukset kaupungin keskusarkiston, rakennusvalvonnan, puutarhan ja kaavoituksen kokoelmista.

Hietasaaren luontoinventointi tehdään kaavatyön yhteydessä kesällä 2022.

Kuva 2: Seuraavan sivun kartalla esitettynä viheryhteydet Hietasaareen nuolilla ja ajoneuvoliikenteen aiheuttamat katkokset punaisella. Ortokuva pohjalla: Vaasan kaupunki.

2.2 NYKYTILANNE

Hietasaari sijaitsee kaupungin edustalla Pohjoisen ja Eteläisen Kaupunginselän välissä. Hietasaarella on pienvenesatama, puistomainen virkistysalue ja uimaranta. Maata pitkin kaikki liikenne saarelle kulkee Vaskiluodon ja keskustan yhdistävän Vaskiluodonsillalta haarautuvan siltapenkereen kautta. Siltaa käyttää jalankulku- ja pyöräliikenteen lisäksi ajoneuvoliikenne.

Hietasaaren keskiosan muodostaa vehreä puisto. Eri-ikäisen ja paikoitellen runsaan puuston ansiosta saaren reunoja myötäilevä kävelyreitti on kuumanakin päivänä varjainen ja viileä. Uimaranta avautuu auringon kannalta optimaalisesti kohti lounasta. Hietasaaren sijainti Vaskiluodon ja keskustan välissä, sekä Vaskiluodolle johtavan ratapenkereen pohjoispuolella antaa saarelle suojaa tuulelta ja saarelle muodostuu miellyttävän tyyni pienilmasto. Rantavyöhykkeen rehevä kasvillisuus antaa keskiosan puistomaiselle alueelle lisäsuojaa tuulisuudelta.

Vaasan keskustan rantapuistot muodostavat nauhamaisen rakenteen ja ne kytkeytyvät Hietasaareen keskustan suunnasta Sisäsatamanpuiston, Hovioikeuden puiston ja Bergmanin tupsun kautta (kuva 2). Puistovyöhykkeen yhtenäisyys katkeaa risteävien ajoteiden vuoksi. Kevyenliikenteen yhteyden katkaisee Kalarannan suunnasta tultaessa Vaasanpuistikon Sinisenä tienä jatkuva autoliikenne. Toinen katkos muodostuu Hietasaaren sillan kohdalla, kun ajoneuvo- ja kevyenliikenteen reitit risteävät.

Kuva 3: Kaupungin maanomistus punaisella ja vuokratut alueet keltaisella ja läpinäkyvät alueet ovat yksityisomistuksessa. Vaasan kaupungin kaavoitus.

Hietasaari on pinta-alaltaan noin 3,65 ha. Alue on kaupungin omistuksessa, ja kaupunkilaisten yleisessä käytössä, lukuun ottamatta saaren luoteisrannalla sijaitsevaa Vaasan pingviinit ry:lle vuokrattua n. 1100 m² maa-alaa, jolla sijaitsee avantouimaseuran sauna (kuva 3). Hietasaari on etenkin aurinkoisina kesäpäivinä kaupunkilaisten keskuudessa suosittu virkistyskohde. Saaren sijainti Sisäsataman edessä tekee siitä helposti saavutettavan.

Toiminnallisuutta lisääviä tekijöitä puistossa ovat laajat puiden lomaan sijoittuvat nurmialueet, jotka mahdollistavat oleskelun ja leikkimisen. Saarella on myös yleisessä käytössä olevia penkkejä ja pöytiä sekä katukoripallokenttä ja esiintymislava. Hietasaarella sijaitsee yksi Vaasan suurimmista ja suosituimmista uimarannoista. Matalassa rannassa hiekka on pehmeää ja se sopii myös lasten uimapaikaksi. Kesäisin Hietasaaren uimarantaa valvovat uimavalvojat ja rannalla on tarjolla uimareille pukukopit sekä suihkut. Hietasaaren kaakkoisrannalla sijaitsee pysäköintialue, vilkas pienvenesatama ja kuivalle maalle rakennettu viemäroity matonpesupaikka. Pienvenesatamassa toimii vesijettien ja saunalautan vuokrausyritys. Kesällä 2021 uimarannan edustalle aloitettiin rakentamaan kelluvaa vesipuistoa, joka tarjoaa valmistuttuaan Hietasaaren uudenlaisen ajanviettomahdollisuuden. Uimarannan viereiseen rakennukseen suunnitellaan ravintolapalveluita ja rakennuksen viereen rakentuu terassoitu tarjoilualue. Päivittyneen tiedon mukaan vesipuisto ja ravintolapalvelut aloittavat toimintansa kesällä 2022. Kesällä 2021 kahvilarakennuksen edessä oli kuljetuskontti, jossa toimi tulevan vesipuistoyrittäjän sup-lautavuokraus.

Pimeinä vuodenaikoina, syksyllä ja talvella, Hietasaaren merkitys kaupunkilaisten virkistyspaikkana vähenee. Talvikaudella kaupunki ylläpitää noin 16 km pituista jäälatua, jonka reitti kohti Pohjoista Kaupunginselkää lähtee Hietasaaren uimarannan kohdalta. Avantouimaseura pingviinit ry toimii Hietasaarella ympärivuotisesti. Hietasaaren vähäisempää talvikäyttöä selittää se, että kulkureitit on valaistu vain länsirannan puolelta, eikä saarella ole talvikunnossapitoa.

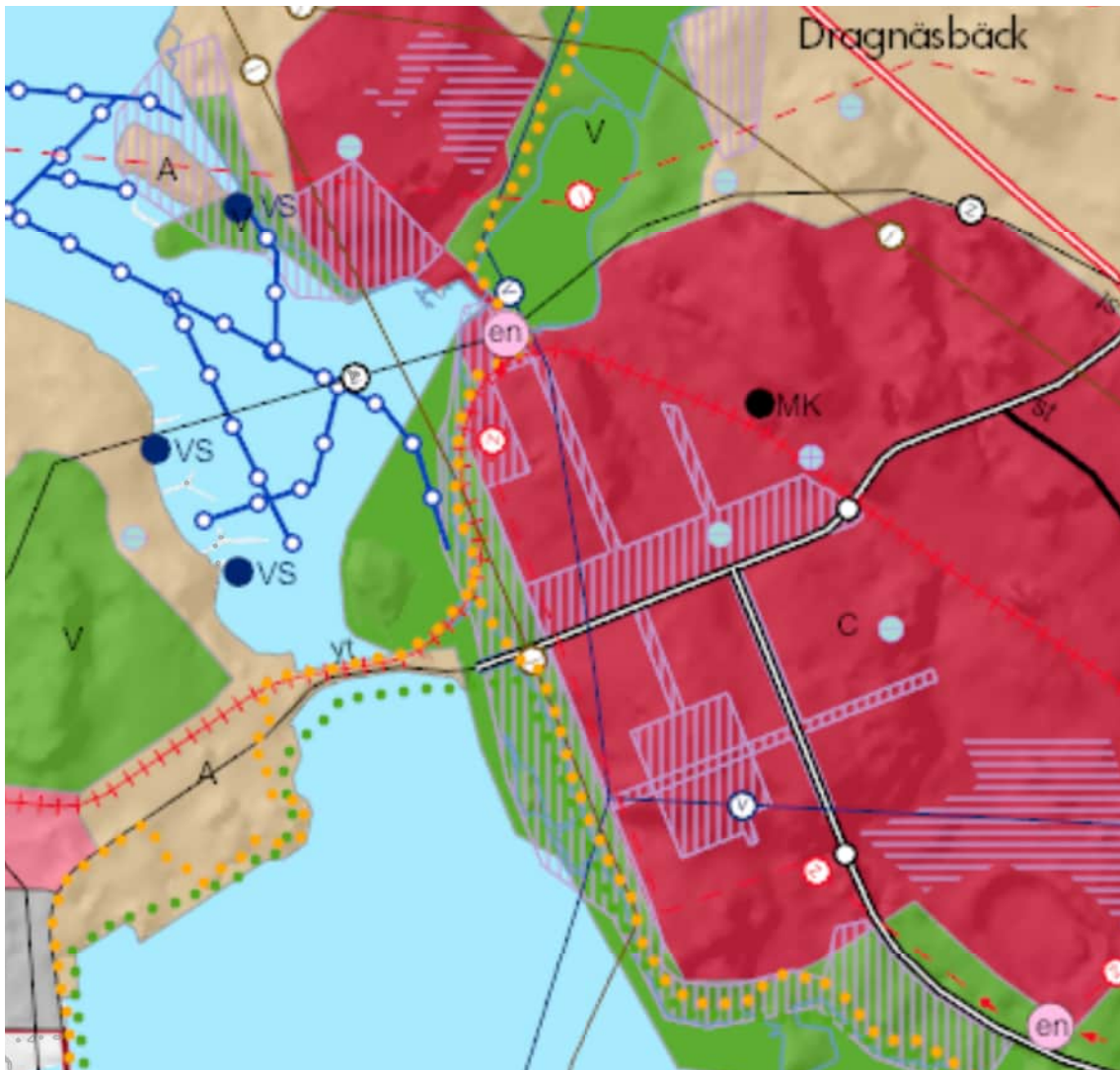

2.3 KAAVATILANNE

POHJANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040

Pohjanmaan maakuntakaava 2040 (kuva 4) hyväksyttiin maakuntavaltuuston kokouksessa 15.6.2020 ja maakuntahallitus päätti 31.8.2020, että Pohjanmaan maakuntakaava 2040 tulee voimaan maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n mukaisesti.

Maakuntakaavassa Hietasaari on osoitettu osaksi keskustan rantaviivaa myötäilevää vihreällä merkittyä virkistysaluetta (V). Hietasaari erottuu topografiansa ansiosta Vaskiluodon ja mantereen välisellä merialueella. Keltainen pisteiviiva kartalla osoittaa ohjeellista pyöräilyreittiä ja vihreällä pisteiviivalla on merkitty ohjeellinen ulkoilureitti. Ratalinja on merkitty karttaan punaisella viivamerkinnällä. Kaupunginselällä Hietasaaren pohjoispuolella on sinivalkoisella viivalla merkittyjä veneväyliä. Yleiskaavassa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt on merkitty vaalealla raidoituksella. Hietasaarta vastapäätä mantereen puolella sijaitsee valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY, Vaasan rantapuistovyöhyke julkisine rakennuksineen ja Vaasan Höyrymylly.

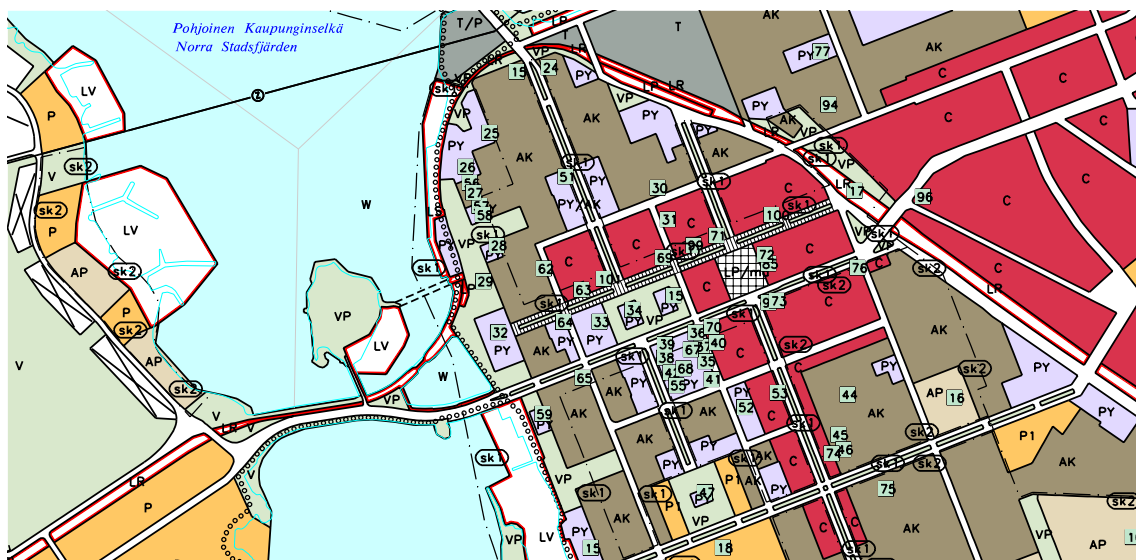

Kuva 4: Hietasaarta voi lähestyä maakuntakaavan merkittyä pyöräily- että kävelyreittiä pitkin. Myös yhteydet vesiteitse ovat hyvät. Pohjanmaan maakuntakaava 2040. Pohjanmaan liitto

YLEISKAAVAT

Vaasan yleiskaava 2030 on tullut lainvoimaiseksi 18.9.2014 (kuva 5). Kaavaan on merkitty ruskealla keskustan kerrostalovaltainen alue ja punaisella keskustatoimintojen alue. Hietasaari on kaavassa merkitty urheilu ja virkistyspalvelujen alueeksi vihreällä (VP) merkinnällä muiden rantapuistovyöhykkeeseen kuuluvien alueiden tavoin. Hietasaaren kaakkoisosassa on merkitty venesatamaksi (LV).

Keskustan alueella on voimassa 10.6.2019 vahvistettu keskustan osayleiskaava 2040 (kuva 6). Osayleiskaavassa Hietasaari on Yleiskaava 2030 mukaisesti osoitettu puistoalueeksi (VP) sekä venesataman alueeksi (LV). Kaava sallii puistoalueella ulkoilua ja virkistystä tukevat toiminnot. Saaren länsirannalle on osayleiskaavassa merkitty uimaranta. Mantereelta Hietasaarenkadun päästä kohti Hietasaarta on osoitettu mustalla nuolella tarve jalankulku- ja pyöräliikenteen yhteydelle.

Kuva 5: Ote Vaasan yleiskaavasta 2030. kartta.vaasa.fi

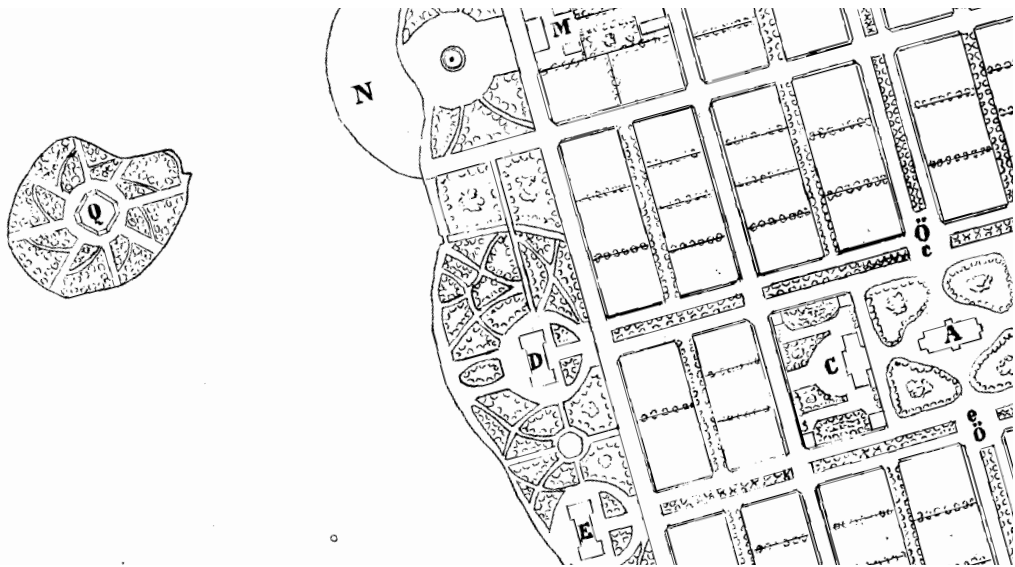
Kuva 6: Ote keskustan osayleiskaavasta 2040. kartta.vaasa.fi

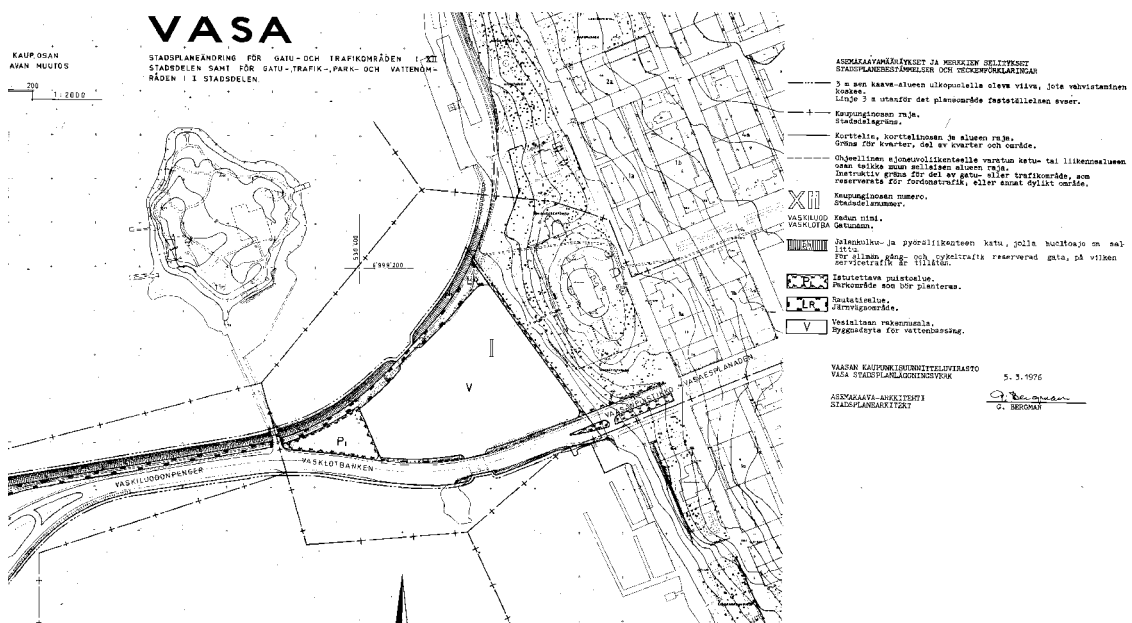
ASEMAKAAVA

Hietasaarella voimassa oleva asemakaava on C.A. Setterbergin vuonna 1855 laatima Vaasan kaupungin asemakaava nro 1 (kuva 7). Kaavassa Hietasaareen ei ole maayhteyttä. Saari on osoitettu julkiseksi puistoksi, joka jatkaa mantereen puolen puistojen ja keskustan katurakenteen symmetristä tyyliä. Setterbergin kaavassa saarella on kaavamaisen säteittäisten puistokäytävien kokonaisuus ja keskiössä puistoaukio. Puistot ja aukiot mukailivat tuolloin uutta pariisilaista tyyliä. Hietasaarta ei koskaan toteutettu Setterbergin asemakaavan osoittamalla tavalla.

Vaskiluodon penkereellä on voimassa asemakaava ak485 vuodelta 1976 (kuva 8). Nykyisten tie- ja ratayhteyksien periaatteet on osoitettu tällä asemakaavalla. Vaasanpuistikko jatkuu Sininen tie -nimisenä Vaskiluodon penkereen kautta kohti Vaskiluotoa, ja pengeryhteydeksi 1920-luvulla muutettu ponttonisilta yhdistää Hietasaaren Vaskiluodon penkereeseen. 1890-luvulla rakennettun raideyhteyden rinnalla kulkee kevyenliikenteenväylä.

Kuva 7: Ote C.A.Setterbergin laatimasta asemakaavasta, vuodelta 1855. kartta.vaasa.fi

Kuva 8: Ote vuoden 1976 asemakaavamutoksesta. kartta.vaasa.fi

2.4 VAASAN VIHERALUEJÄRJESTELMÄ 2030

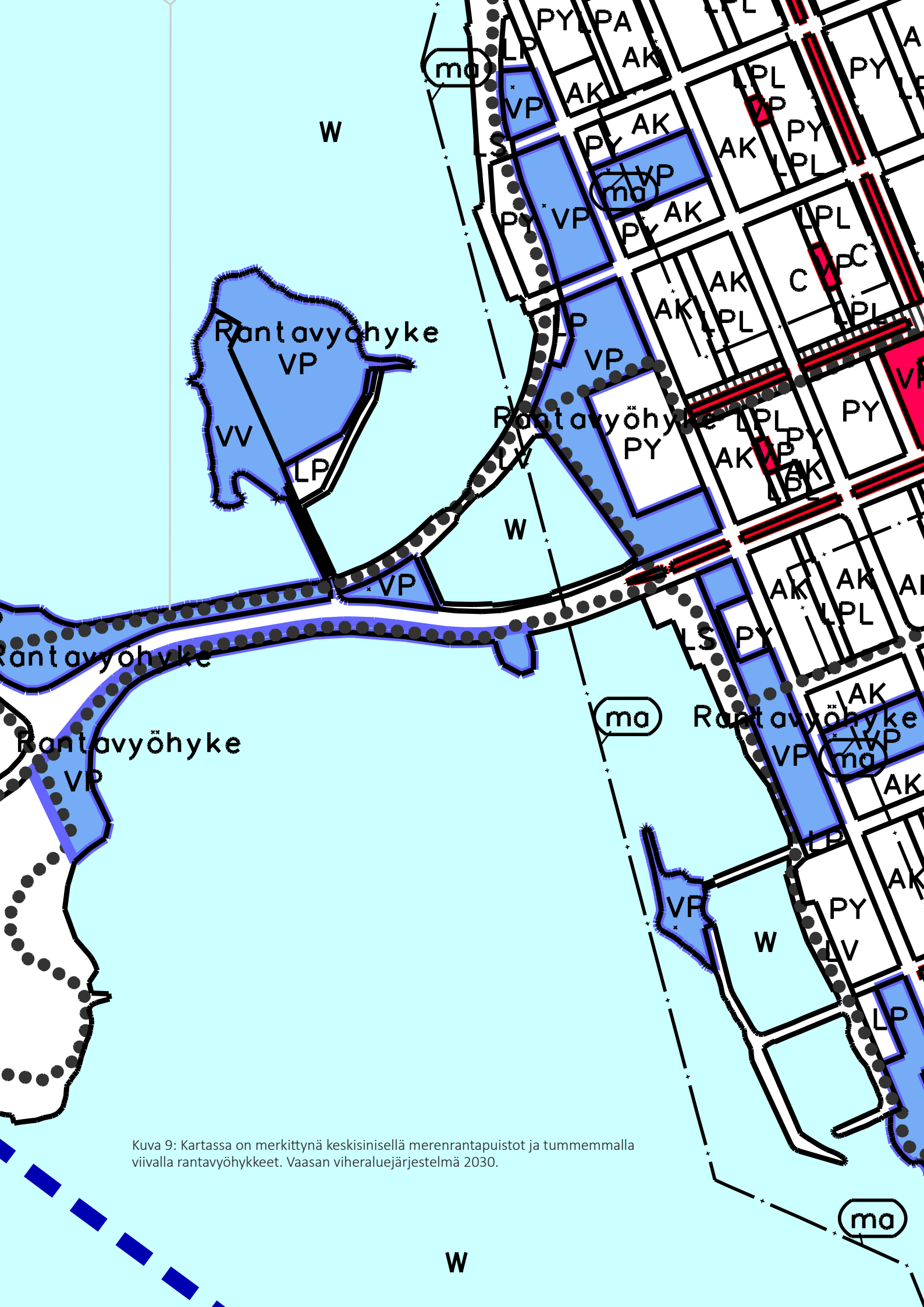
Vaasan viheraluejärjestelmä 2030 on laadittu osana kokonaisuiskaava 2030 kaavatyötä. Viheraluejärjestelmään kuuluvat erilaiset viheralueet, virkistysalueet, puistot ja ulkoilureitit. Kaupungin viheraluejärjestelmän osakokonaisuudet on määritelty retkeilyalueiksi, ulkoilualueiksi, lähipuistoiksi, kaupunginosapuistoiksi, merenrantapuistoiksi, maa- ja metsätalousalueiksi sekä viherreiteiksi.

Vaasan viheraluejärjestelmä 2030 (kuva 9) perustuu kolmeen maisemarakenteen pääelementtiin: merenrantaan ja saaristoon, merenrannasta alkaviin ja mantereelle jatkuviin laaksopainanteisiin sekä mantereella maastosta nousevien kumpareiden ja selänteiden lakiosiin ja rinteisiin. Viheralueet voidaan näin ollen jakaa kolmeen päätyyppiin: merenrantapuistoihin, laaksopuistoihin ja selännepuistoihin. Merenrannan puistovyöhykkeen merkitystä korostavat myös sen tarjoamat yhteydet lähisaariin.

Viheraluejärjestelmän keskeinen elementti on Vaasan keskuspuisto, joka muodostuu Eteläisen ja Pohjoisen Kaupunginselän muodostamasta merellisestä rantapuistojen kokonaisuudesta. Merenrantapuistot sijaitsevat luonnollisesti rantaviivaa seuraavalla merenrantavyöhykkeellä. Viheraluejärjestelmän avulla pyritään turvaamaan niin kaupunkilaisten virkistystarpeet kuin Vaasan luonnon ja maisemarakenteen elinvoima, monimuotoisuus ja erityispiirteet. Merenrantapuistot ovat tärkeitä kaikille Vaasan asukkaille ja niitä tulee varata joko yhtenäisenä vyöhykkeenä rannalle tai siten, että rantaan turvataan pääsy noin 1 km:n välein. Viheraluejärjestelmässä Hietasaari on määritelty merenrantapuistoksi, jota kiertää rantavyöhyke.

Vaasan viheraluejärjestelmässä 2030 keskustan rantavyöhykkeelle ja Vaskiluodon siltaa hyödyntäen on merkitty kulkemaan ulkoilureittejä. Hietasaarelle on osoitettu järjestelmässä uimaranta-alue (VV), puisto (VP) ja yleinen pysäköintialue (LP). Hietasaari on osa merenrantapuistojen ketjua ja se sijoittuu keskustavyöhykkeeksi määritellyn korkean hoitotasoalueen reunalle.

Kuva 9: Kartassa on merkittynä keskisuisellä merenrantapuistot ja tummemmalla viivalla rantavyöhykkeet. Vaasan viheraluejärjestelmä 2030.

3. LUONNON TARJOAMAT MAHDOLLISUUDET

Vaasan sijainti Merenkurkussa on ainutlaatuinen. 10 000 vuotta sitten loppuneen viimeisen jääkauden aikana mannerjää painoi maankuorta alaspäin. Mannerjään sulaessa alkoi maankuori hitaasti nousta ja syntyi ilmiö, jonka näemme vielä tänä päivänäkin maankohoamisena merenrannoilla ja niiden läheisyydessä. Maankohoamista esiintyy koko Itämeren alueella, mutta Merenkurkun ympäristössä se on voimakkainta. Vaasan edustalla maa kohoaa noin 8,5 mm vuodessa ja sillä on suuri vaikutus rantaluontoon. Laskelmien mukaan maa tulee nousemaan Merenkurkussa niin paljon, että 2000 vuoden kuluttua on muodostunut maayhteys Vaasan seudulta Ruotsiin. Maankohoamisen myötä vesiraja siirtyy kauemmaksi ja uuttaa maa-alaa nousee merenpinnan yläpuolelle. Maan kohoaminen vaikuttaa rannoilla eläviin kasveihin ja eläimiin. Eri kasvillisuusvyöhykkeet laajentuvat niin kutsuttuun sukessioketjuun.

Ilmaston lämpenemisen ja jäätiköiden sulamisen uskotaan globaalisti nostavan meriveden pintaa. Ilmiö pienentää rannikoilla havaittavaa maankohoamista, mutta toistaiseksi erityisesti Pohjanlahden rannikolla maankohoaminen on merenpinnan kohoamista voimakkaampaa.

Kuva 10: Hietasaari ja taustalla Sisäsätama kevättalvella 2021, Antti Flander, Vaasan kuvapankki

VANHOJEN ILMAKUVIEN ANALYYSI

Vanhoja ilmakuvia Hietasaaresta löytyy Maanmittauslaitoksen palvelusta sekä Vaasan kaupungin karttapalvelusta. 1940-, 1960- ja 1980-luvusta ilmakuvia ei ole saatavilla. Tarkastelemalla ilmakuvia aikajärjestyksessä voi havaita Hietasaaresta tapahtuneita muutoksia 1930-luvun jälkeen. Ilmakuvissa on nähtävissä maankohoamisen vaikutus rantaviivan muuttumiseen, mutta myös ihmistoiminnan aiheuttamat muutokset, maantäytöt, istutukset ja rakennukset näkyvät kuvissa hyvin.

Vuonna 1934 otetussa ilmakuvassa on uimalaitos Hietasaaren lounaisrannalla. Venepaikat on sijoitettu 1920-luvulla rakennetun pengertien molemmille reunoille. Hietasaaren kasvillisuus on vielä lähes luonnontilaista ja metsä on tiheä. Itärannalla on laivalaituri ja aukeampi kohta, ehkä jokin rakennetumpi puistoalue tai pelikenttä. Saarella puiden lomitse vaikuttaa kulkevan monia polkuja. Uimarantaa on alettu rakentaa uimalaitoksen eteläpuolelle tuomalla alueelle hiekkaa.

Ilmakuva vuodelta 1934, Maanmittauslaitos

1950-luvulle tultaessa suurimmat muutokset maisemassa ovat ratapenkereen eteläpuolelle rakentuva uusi tieyhteys, sekä saaren keskiosassa näkyvä tenniskenttä. Uimarannan vieressä oleva kahvilarakennus on valmistunut ja uimalaitoksen laiturialueilla on tapahtunut muutoksia ja pisimmän laiturin päässä on saunarakennus. Venepaikat reunustavat yhä saarelle johtavaa pengertietä, sekä ratapengertä.

Ilmakuva vuodelta 1954, Maanmittauslaitos

1970-luvulla Hietasaaren pienvenesatama alkaa kehittyä ja veneiden määrä kasvaa. Saaren eteläreunalla on kolme venelaituria. Myös pysäköintialue erottuu täyttömaalle rakennettuna tasaisena kenttänä pienvenelaitureiden vieressä. Veneitä on kuitenkin kiinnittyneinä myös pengereiden varsille. Vaskiluotoon kulkeva Sininen tie on rakennettu ja teiden väliin jäävä kolmion muotoinen puistoalue on rakennettu. Hietasaaren keskiosassa erottuvat avoimet pelikentät. Uimalaitoksen laiturisauna on purettu, mutta muutoin uimalaitoksen laiturirakenteet ovat säilyneet melko muuttumattomina 1950-lukuun verrattuna.

Ilmakuva vuodelta 1972, Vaasan kaupunki

Vuoden 1994 ilmakuvas Hietasaari on jo muototunut pitkälti nykytilanteen kaltaiseksi. Itärannan laivalaiturin on korvannut sen eteläpuolelle rakennettu uusi aallonmurtaja ja muistitiedon mukaan matonpesupaikaksi tarkoitettu laituri. Keskiosan pelikentät ovat pienentyneet, puustoa on harvennettu ja pienvenesataman laiturit ovat lisääntyneet ja kasvaneet kokoa. Hiekkarannan alue on maankohoamisen ja alueelle ajetun hiekan myötä laajentunut ja rannalla oleva niemi on alkanut muodostua. Uimarannan laiturirakenteet ovat pienentyneet. Avantouimaseuran laituri erottuu saaren luoteisrannalla.

Ilmakuva vuodelta 1994, Maanmittauslaitos

Vuonna 1999 saaren keskellä oleva alue on saanut reunalleen esiintymislavan. Maankohoamisen vaikutus alkaa näkyä myös saaren pohjoisrannalla. Uimarannan laiturit puuttuvat melkein täysin, vain kelluva laituri on paikallaan rannan edessä. Saaren puustoa on harvennettu entisestään. Saaren keskiosa alkaa hahmottua nykyisen kaltaisena puoliavoimena, puistomaisena ja hoidettuna alueena. Pysäköintialueen pohjoispuolella on 1960-luvun suihkurakennus ja sen edessä laajempi puuton alue.

Ilmakuva vuodelta 1999, Vaasan kaupunki

2000-luvun alussa otetussa ilmakuvassa erottuu saaren keskellä olevan esiintymislavan eteen pinnoitettu koripallokenttä. Avantouimareiden saunarakennus ja laiturirakenteet erottuvat selvästi ja ne ovat laajentuneet liki saman kokoisiksi kuin yleisen rannan kahvilarakennus ja uimalaituri. Pengerteiden laituripaikat ovat poistuneet kokonaan.

Ilmakuva vuodelta 2006, Vaasan kaupunki

2010-luvulla otetussa kuvassa pohjoisrannalla on jo selvästi erottuva, vasta meren alta kohonnut puuton hiekkamaa-alue. Uimarannan rantaviiva on saanut liki nykyisen muotonsa. Huoltorakennus pysäköintialueen pohjoispuolella on purettu ja tilalle on istutettu pensasistutuksia. Myös pysäköintialuetta on jäsennetty pensasistutuksilla. Aallomurtajalla ei ole laituria ja matonpesupaikka on siirtynyt nykyiselle paikalleen kuivalle maalle, pysäköintialueen reunalle.

Ilmakuva vuodelta 2013, Vaasan kaupunki

Ilmakuva vuodelta 2018 antaa antaa hyvän käsityksen Hietasaaren tilanteesta ennen suunnitellun kelluvan vesipuiston rakentamista. Muuttuvasta rantaviivasta voi havaita hiekkarannan laajenemisen maankohoamisen seurauksena, rantaviiva siirtyy vuosi vuodelta etelään ja länteen. Saaren itärannan aallomurtajalle on rakennettu uusi laiturirakenne.

Ilmakuva vuodelta 2018, Vaasan kaupunki

3.1 MAISEMARAKENNE

Itämeren alueella ja Merenkurkussa tapahtuva maankohoaminen näkyy Hietasaarella. Selvimmin maankohoamisen vaikutus on havaittavissa hiekkarannan laajentumisesta. Suuria maanmuokkaus- tai -siirtotöitä Hietasaarella ei ole tehty ja maisemaa on muokattu vain kevyesti. Puustoa on vuosien varrella harvennettu ja uusia puita istutettu poistettujen tilalle. Hietasaaren maasto on pääpiirteeltään muodostunut loivapiirteisistä kummuista. Kumpuilevaa maastoa peittävä nurmi on tänä päivänä hyvin hoidettua.

Kuva 11: Hietasaaren silhuetti avautuu kaikista suunnistaan metsäisenä. Puunlatvat kohoavat korkeimmalle ja lehtipuut muodostavat reunojen suuntaan pehmenevän linjan, joka päättyy rantaviivan tuntumassa kasvavaan kaislikkoon.

Saaren kumpuileva maasto toimii luonnollisena vedenjakajana (kuva 12). Hietasaaren lounaisrannan profiili viettää loivasti mereen ja tänne hitaasti syvenevän veden puolelle on luontevasti sijoittunut uimaranta. Saaren pohjoispuolella rantaviiva on jyrkempi, vaikka sielläkin kivenlohkareiden välistä pakenevan rantaviivan alta paljastuu tasaiseksi kasautunutta hiekkaa. Hietasaaren jyrkimmät rantaviivat ovat avantouimaseuran saunan kohdalla, saaren länsi- ja luoteisrannalla. Korkeamman maaston ansiosta saaren länsipuolisella rantavyöhykkeellä kasvaa muuta saarta enemmän kuusia. Kuuset viihtyvät kosteita laaksoja ja rantoja paremmin kuivempina pysyvillä selänneillä. Hietasaaren rantaprofiili loivenee kierrettäessä saarta myötä päivään, ja koilliseen avautuvalla rannalla on mahdollista nähdä loivemman rinteen hulevesiä pidättävä vaikutus. Runsaamman kosteuden ansiosta täällä rantavyöhykkeen kasvillisuus on rehevimmillään. Kaakkois- ja etelärannalla luonnollisen maisemarakenteen merkitys on rakennettujen ja viemäröityjen pysäköintipaikan sekä kulkureittien vuoksi vähäisempi.

Kuva 12: Kartalle on piirretty punaisella vedenjakajana toimiva selännealue ja vihreällä Hietasaarta kiertävä alava ranta. Valkoisella rasterilla on merkitty notkelmat, joihin vesi rankkasateiden tai tulvien aikana kerääntyy. Pohjakartta: Vaasan kaupunki

3.2 MAA- JA KALLIOPERÄ

KALLIOPERÄ

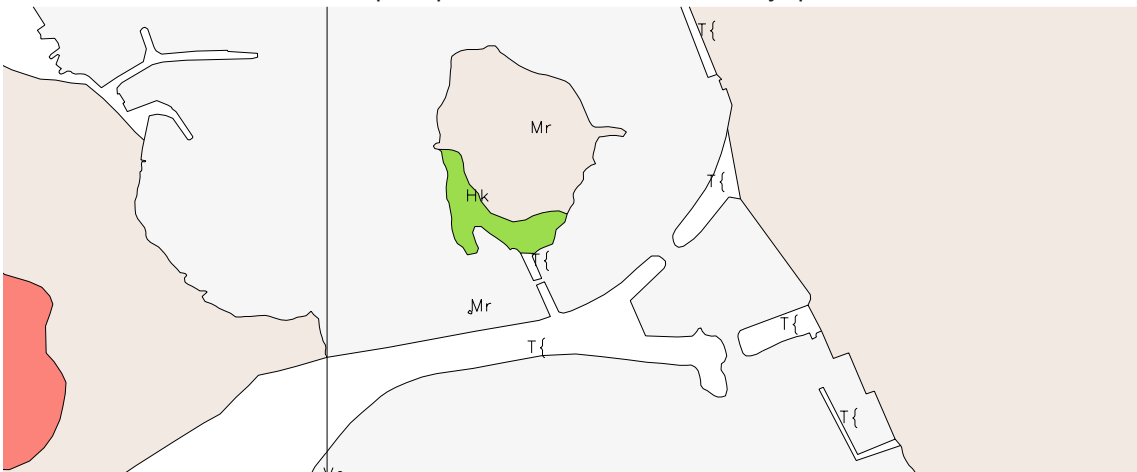
Vaasan kallioperä on suurimmaksi osaksi kartassa (kuva 13) sinisenä näkyvää biotiistä paragneissia. Hietasaaren ja Vaskiluodon itärannan kallioperä on karttaan kellertävällä merkittyä granodioriittia. Vaasan kallioperässä on näiden lisäksi myös porfyryistä granodioriittia ja muutamia maasälpäporfyryjuonia. Granodioriitti on graniittia muistuttava syväkivilaji. Syväkivilajit ovat kiteisiä ja niiden raekoko on suuri. Syväkivissä mineraalit ovat sekoittuneina, eikä niissä ole onteloita vaan ne ovat kompakteja. Rapautuessaan syväkivet muodostavat yleensä pyöreitä muotoja. Granodioriitti on yleinen kivilaji Suomessa.

Kuva 13: Hietasaaren kallioperä on granodioriittia. GTK

MAAPERÄ

Hietasaaren maaperä on hiekka- ja moreenimaata (kuva 14). Hiekkamaata paljastuu myös saaren pohjoisrannalta joka vuosi lisää maankohoamisen seurauksena. Hiekkainen maaperä on tarjonnut luonnollisen pohjan uimarannalle. Moreeni on Suomen yleisin maalaji, se on sekoittunutta kivimurskaa, joka on syntynyt, kun jäätikkö on hionut ja irrottanut kallioperästä kiviainesta. Moreenin katsotaan olevan oivallinen rakennusmaa, mutta se tarjoaa myös hyvän maaperän kasvillisuudelle. Hietasaaren nurmialueille tuotu vuosien varrella myös ruokamultaa ja näin saatu muodostettua otollinen maaperä puistomaisille nurmialueille ja pensasistutuksille.

Kuva 14: Hietasaaren maaperä on moreenia (Mr) ja hiekkamaata (Hk). Valkoinen (T) on pengerrerettyä täyttömaata. GTK

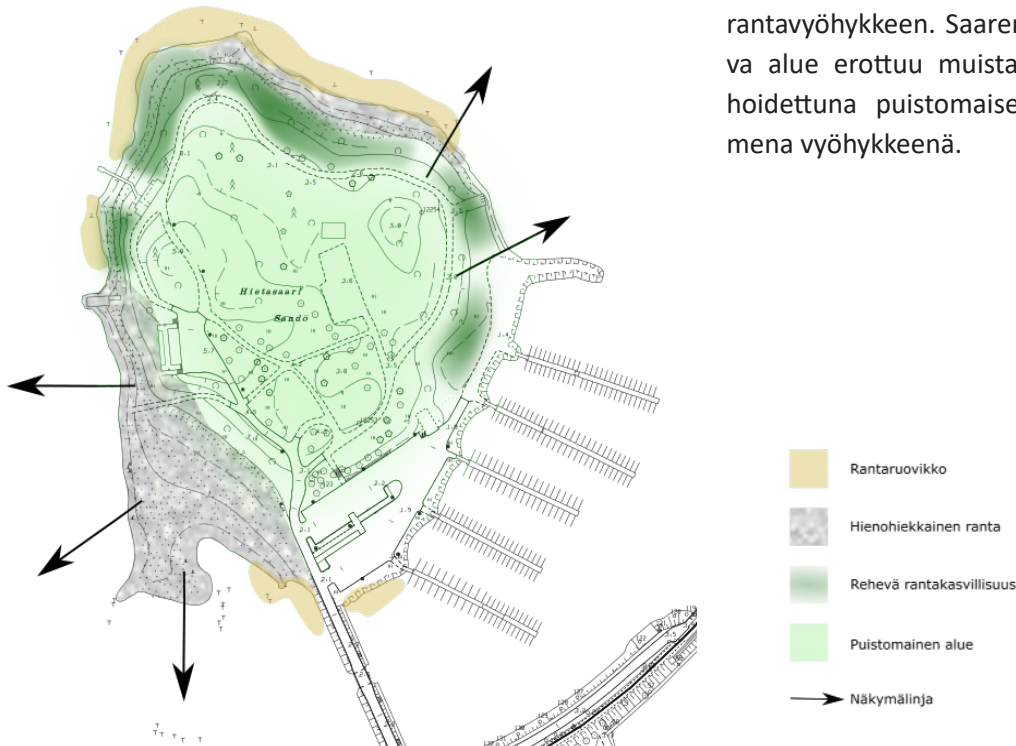
3.3 KASVILLISUUSVYÖHYKKEET

Rannoilla yhdistyvät luonnollisella tavalla vedenalaisen luonnon ja maanpinnan ekosysteemit. Rantakasvillisuus suojaa ranta-alueita vähentämällä maaperän eroosiota ja valuntaa sekä lisäämällä rantojen myrskyn kestävyyttä. Kasvillisuuden ansiosta rantaviiva pitää paremmin muotonsa, kun maaperän sedimentit pysyvät paikallaan ja kasvillisuus myös suojaa maaperää rankkasateiden ja myrskyaaltojen aiheuttamalta valumiselta. Rantakasvillisuus suojelee vesistöjä myös valumien mukana tulevilta saasteilta sitomalla ja laimentamalla hulevesien mukana valuvia epäpuhtauksia.

Perämeren rannat ovat pohjaltaan pääosin niin sanottuja maatuvia pehmeikkörintoja. Merenkurkussa rannat alkavat muuntua mataliksi, kivikkoisiksi ja luonteeltaan rikkonaisemmiksi. Ympäristöministeriön raportissa *Rakennetut rannat 2005* on tutkittu Suomen rantaviivan rakentamisen määrää. Koko Suomen rantaviivasta on rakennettua rantaa noin 41 %. Rakentamisen aste vaihtelee kuitenkin suuresti, ollen pienin Simossa 29 % ja suurin Maskussa 83 %. Eniten rakennettuja ovat rannikkoseudun kaupunkien ja niiden lähiseutujen rannat. Vaasan rannoista rakennettuja on 61 %. Raportissa käy ilmi, että vapaan eli rakentamattoman rannan alueet ovat erityisen arvokkaita virkistyskäytön kannalta. Eniten kiinteän tieyhteyden päässä olevia vapaita rantoja raportissa todetaan olevan juuri Pohjanmaalla.

Hietasaassa on tunnistettavissa neljä toisiinsa rajautuvaa kasvillisuusvyöhykettä (kuva 15). Rantaruovikko rajaa etenkin saaren pohjoisranta. Hienohiekkainen ranta paljastuu veden alta maan kohoamisen myötä. Saaren eteläreunalla hiekkaranta toimii uimarantana, kun taas pohjoisrannalla oleva hiekkamaa on selvästi heinittyneempää ja siinä on suurempia kivenlohkareita seassa. Pidempään veden alta paljastuneena olleessa maaperässä alkavat kasvaa niin pensaat, aluskasvillisuus kuin puuvartiset kasvitkin. Rantakaislikon maanpuolella kasvillisuus lisääntyy

ja muodostaa selkeärajaisen rehevän rantavyöhykkeen. Saaren keskellä oleva alue erottuu muista vyöhykkeistä hoidettuna puistomaisena puoliavoimena vyöhykkeenä.

Kuva 15: Karttaesitys kasvillisuusvyöhykkeiden sijoittumisesta Hietasaassa. Pohjakartta: Vaasan kaupunki

RANTARUOVIKKO

Maan kohoaminen näkyy selvimmin Hietasaaren rannoilla ja sen rantaviivan muuttumisessa. Kivikkoinen rantaruovikko muodostaa saaren pohjoisrannalla luonnonvaraisen alueen ja samalla selkeän avoimen vyöhykkeen meren ja rehevöityneen rantakasvillisuuden välille (kuva 17). Rantakasvillisuuden ja ruovikon väliin hiekkamaahan on päässyt vähäisemmän käytön takia kasvamaan matalia ruohovartisia heinämättäitä. Rantaruovikkoa kasvaa myös jonkin verran saaren etelärannalla, siltapenkereen molemmin puolin.

RANTAKASVILLISUUS

Rehevä rantakasvillisuusvyöhyke rajaa näkymiä etenkin saaren pohjoisrannalta merelle. Vyöhykkeen aluskasvillisuuden seassa on luontaisesti alueelle levinnyttä lajistoa, muun muassa vadelmaa, maitohorsmaa, ranta-ailakkia, koiranputkea ja niittyleinikkiä. Rantakasvillisuusvyöhykkeellä luonnonvarainen puusto on pääasiassa tervaleppää ja tuomia. Vyöhykkeellä on näkyvissä pidempään veden alta paljastuneen kasvillisuuden sukkessio, jossa kasvillisuus muuttuu ja rehevöityy luontaisen sukkession myötä pikkuhiljaa. Rantakasvillisuuden vuoksi näkymät saarelta merelle ovat rajalliset ja aukeavat vain paikoitellen (kuva 18).

HIEKKARANTA

Saaren lounaisrannalla on hienorakeisesta hiekasta muodostuva hiekkaranta (kuva 16). Hiekkarantaa alettiin rakentaa jo 1930-luvulla tuomalla alueelle hiekkaa ja uutta hiekkaa on ajettu sen jälkeen rannalle kunnostustöiden yhteydessä. Ranta pysyy käytön ja hoidon ansiosta avoimena ja ruohottomana. Hiekasta kohoaa yksittäisiä siirtolohkareita. Suuria kiven lohkareita on sekä rannan puolella hiekassa, että meren pohjassa. Hiekkaranta on ollut jo pitkään uintikäytössä, joten sitä ei voi enää pitää ainoastaan luonnon muovaamana muotona, vaikka rantaviiva maankohoamisen myötä muuttuukin luonnostaan. Kivikkoisuus on Vaasan rannoille tyypillinen piirre. Maaperän siirtolohkareita ja pienempiä kiviä on hyödynnetty Vaasan rannoilla perinteisesti erilaisiin tukirakennelmiin. Hietasaassaakin on nähtävissä kivistä tehtyjä tuentoja, muun muassa siltapenkereen, satama-alueen ja aallonmurtajan rakenteissa. Myös uimarannalla kahvilarakennuksen edustalla olevan laiturin rakenteissa on hyödynnetty erikokoisia kiviä.

Kuva 16: Maankohoamisen johdosta laaientuva hiekkaranta ja kivilohkareet. Kuva otettu kesällä 2021.

Kuva 17: Saaren pohjoisrannalta, kasvillisuusvyöhykkeen jälkeen/ylitse avautuvat näkymät kohti keskustan RKY-alueetta.

Kuva 18: Tiivistä ja rehevää rantakasvillisuutta, sekä yksittäinen rantareitiltä merelle avautuva näkymä koilliseen.

PUISTOMAINEN KESKIOSA

Saaren keskiosa kohoaa loivina kumpuina korkeimmilta kohdiltaan liki kuuden metrin korkeudelle merenpinnasta. Loivasti kumpuileva keskiosa on hoidettua puistomaista aluetta (kuvat 19-21). Keskiosan puusto on vaihtelevaa, sekä ikänsä että lajistonsa puolesta. Hietasaarella on suurelta osin luonnonvarainen puusto. Valtapuuna on rauduskoivu. Koivujen joukossa on jonkun verran kuusia ja pihlajia. Puut kasvavat pääsääntöisesti yksittäispuina, ja niitä kiertää hoidettu nurmi-alue. Puistossa kasvavaa myös istutetta puustoa, kuten saarnia, vaahteraa ja puistolehmusta. Puiston keskelle kumpujen lomaan sijoittuvat myös puiston toiminnot, koripallokenttä, esiintymislava ja piknikpöydät. Pysäköintialuetta rajaa pensasistutus, pysäköintiä ja läpiajoa hillitsemään pysäköintialueen ja puiston väliin on laitettu suojaksi suurehkoja luonnonkiviä.

Hietasaaren hoidosta vastaa Vaasan kaupungin viheralueyksikkö. Puisto on jaoteltu hoidon suhteen kolmeen luokkaan. Saaren keskellä oleva puistomainen osa kuuluu hoitoluokkaan A2, käyttöviheralue. Puustoa, istutuksia ja nurmialueita hoidetaan niin, että alue soveltuu leikkiin, oleskeluun ja pienimuotoiseen pelaamiseen. Suosittu hiekkaranta kuuluu hoitoluokkaan E, erityisalueet. Erityisalueet vaativat ympäröivästä hoitoluokasta poikkeavaa hoitotapaa. Hoidon tavoitteet määritellään erikseen kohteittain. Hietasaaren johtava siltapenger ja saaren kahvilarakennukselle johtava reitti on merkitty luokkaan B2, käyttöniitty. Käyttöniitty hoitoluokan tavoitteena on varmistaa alueen säilyminen avoimena ja hoidettuna sekä mahdollistaa ulkoilu- ja virkistyskäyttö. Hoidon tarkoituksena on ylläpitää kulkureitit ja niiden varrella olevat varusteet käyttökelpoisina, turvallisina ja siisteinä.

Kuva 19: Puistomainen puoliavoin Hietasaaren keskiosa ja koripallokentän kulma sateisena päivänä kesäkuussa 2021. Taustalla näkyy kahvilarakennus ja sen eteen pysäköityjä autoja.

Kuva 20: Kumpuilevaa nurmipintaa ja puistokäytäviä suureksi kasvaneiden puiden varjossa.

Kuva 21: Vastaistutettu puuntaimi ja leikkipaikka. Kuva otettu puiston keskeltä kohti sisäänkäyntiä ja pysäköintialuetta.

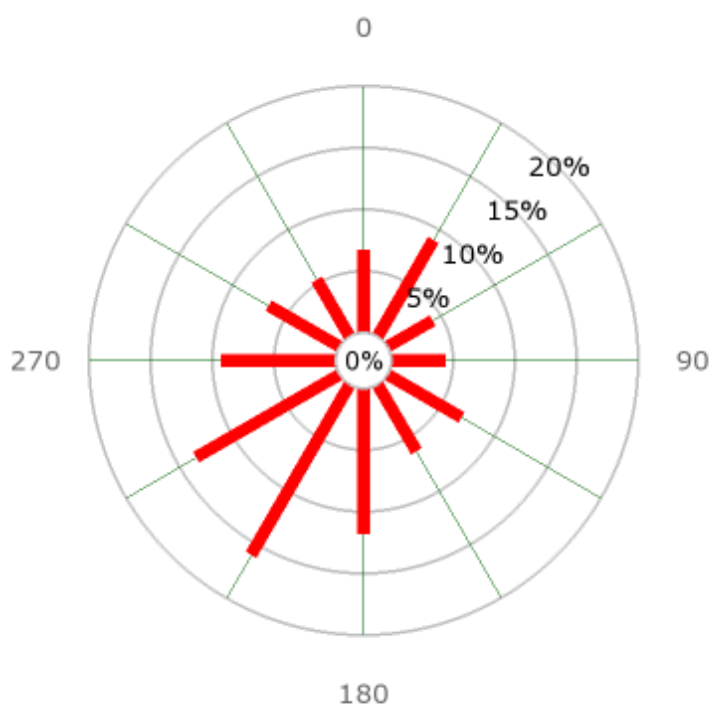
3.4 TUULIOLOSUHTEET JA ILMASTO

Meren läheisyydellä on suuri merkitys Vaasan ilmastoon. Itämeren ja lounaistuulien ansiosta Pohjanmaan kevät ja kesä ovat usein viileämpiä kuin sisämaassa ja syksyllä ja talvella vastavasti meren lämpimyyden lauhduttaa ilmasto. Föhn-ilmiön muodostamat tuulet tuovat ajoittain lännestä vuodenaikaan nähden lämmintä ilmaa. Lunta sataa Pohjanmaan rannikkoalueilla keskimäärin vähemmän kuin sisämaassa, mutta meren lämmittävän vaikutus ja tuulisuus muodostavat ajoittain runsaitakin lumisateita. Meren läheisyys tasaa myös vuorokauden sisäisiä lämpötilanvaihteluita.

Lämpösaarekeilmiö tarkoittaa kaupunkikeskustojen suhteellista lämpimyyttä niitä ympäröiviin alueisiin verrattuna. Kaupungissa tiiverkoston pinnoitteisiin ja rakennuksiin varastoituu lämpöenergiaa, joka vapautuessaan lämmittää rakennettuja alueita ympäristöään enemmän. Lämpösaarekeilmiö voimistuu ihmistoiminnan seurauksena rakennetuilla alueilla, koska kaupunkien pintamateriaaleista suuri osa on usein huonosti vettä läpäiseviä ja täten haihdunta vähäisempää.

Hietasaaren paikallilmastoon vaikuttavat myös merituulet ja saaren sijainti keskellä Kaupunginselkää. Vallitseva tuulen suunta on lounaasta, kuten yleisesti Suomenlahden rannikolla on (kuva 22). Hietasaaren sijainti kaupunginselällä, Vaskiluodon ja keskustan välissä, sekä näitä yhdistävän ratapenkereen pohjoispuolella suojaa saarta tuulisuudelta. Rajuimmilta merituulen puuskilta Hietasaaren puistomaista keskiosaa suojaa myös rantavyöhykkeen rehevä kasvillisuus.

Hietasaarella rakentamisen määrä on maltillista ja näin ollen myös lämpösaarekeilmiön vaikutus on pieni. Saarella ilmasto pysyy kuumanakin päivänä suurien varjoa antavien puiden, haihduttavan kasvillisuuden, imeyttävien pintojen ja meren ansiosta viileämpänä kuin Vaasan keskustan kortteleissa. Hietasaari tarjoaakin käyttäjilleen ilmastollisesti miellyttävän virkistysalueen.

Kuva 22: Vuositilannetta kuvaava tuuliruusu, 50 m korkeudelta, Eteläiseltä Kaupunginselältä. Ilmatieteenlaitos, Tuuliatlas

Tulvariski ei ole Vaasan keskustan edustalla suuri. Eteläiselle kaupunginselälle laskevan Laihianjoen tulvariskialueet rajoittuvat Kaupunginselän eteläosiin, joen suistoalueelle. Vaasan keskustan osayleiskaavatyön yhteydessä on vuonna 2015 tehty hulevesiselvitys, jonka selvitysalue kattaa Hietasaaren. Selvityksessä Hietasaaresta ei ole tunnistettu tulvapaikkoja. Hietasaari on maastoltaan luonnontilaisen kaltainen ja esimerkiksi saarta kiertävien polkujen materiaali on hyvin vettä läpäisevää soraa, joka osaltaan ehkäisee tulvien muodostumista ongelmaksi. Merenrannoilla tulvariski on kuitenkin aina olemassa ja Suomen ympäristökeskuksen tulvakarttapalvelun mukaan Hietasaaren rannat ovat tulvasta kosteat liki vuosittain. Harvinaiset 100 vuoden välein toistuvat tulvatkaan eivät peitä saarta kokonaan (kuvat 23 ja 24).

Kuva 23: Kahden vuoden välein mahdollinen meritulva. Suomen ympäristökeskus Syke.

Kuva 24: Sadan vuoden välein mahdollinen meritulva. Suomen ympäristökeskus Syke.

Suomen ympäristökeskuksen, Ilmatieteen laitoksen, Ympäristöministeriön ja Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu *Tulviin varautuminen rakentamisessa* määrittää Vaasassa alimmaksi suositeltavaksi rakentamiskorkeudeksi ilman aaltoiluvaraa 200 cm mpy. 50 vuoden välein toistuva tulvan vedenpinta saattaa kohota 168 cm mpy. Aaltojen korkeus on sitä suurempi mitä jyrkempi on rannan profiili. Hietasaaren rannan profiili on loiva, joten nykytilanteessa aaltojen vaikutus rantojen kastumiselle on pieni. Kaupungin rakennusjärjestyksen mukaan alin mahdollinen rakennuskorkeus on 2 metriä keskivedenkorkeutta ylempänä.

4. HISTORIALLINEN MUUTOS

1700-luvun kartoissa Hietasaaren nimeksi on merkitty Ko Ören (kuva 25). Nimi voisi viitata saaren käyttötapaan laidunalueena. Tosin 1500-luvun kartoissa saaresta on myös käytetty myös nimeä Koggrund, joka voisi viitata keskiaikaiseen ankkurointipaikkaan.

Kuva 25: Ko ören ja koko nykyisen Vaasan keskustan alue on 1700-luvulla ollut metsän peittämä saari. Ote kartasta Charta öfver Clemetzöo byens skog, 1736, Höyer. Kansallisarkisto, digi.kansalliskirjasto.fi

4.1 SUURIA JA PIENIÄ SUUNNITELMIA

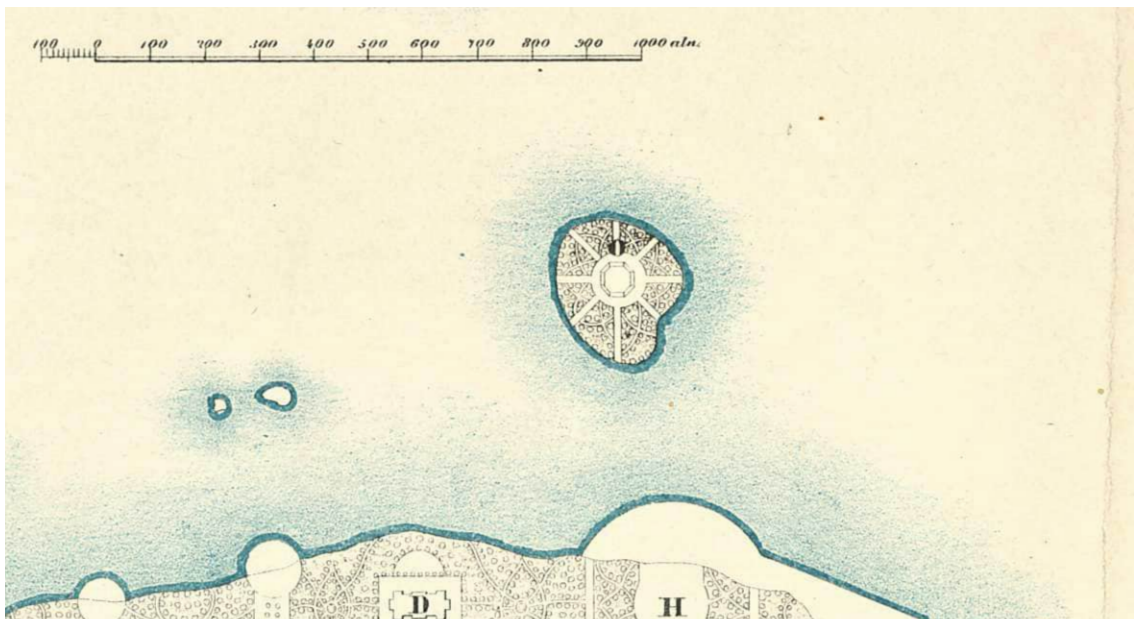
Vuosien varrella Hietasaarelle on esitetty lukuisia suunnitelmia ja asemakaavoja, mutta lopulta niistä on toteutettu vain harvoja ja nekin usein vain osittain.

SETTERBERGIN KAAVA 1855

Vaasan palon jälkeen perustetulle uudelle Nikolainkaupungille vahvistettu kaava yhdisti ainutlaatuisella tavalla asutuksen, katuverkon ja viheralueet. 1800-luvun alussa Suomessa tapahtui useita tuhoisia kaupunkipaloja, ja vuosisadan alkupuolella kaupunkien jälleenrakennuksessa alettiin suosia empire-kaavoituksen mukaisia leveitä katuja ja lehtipuukujanteita.

Nicolainkaupungin halkaisi viisi 36 metrin levyistä puistikkoa ja muista keskustan ruutukaava-alueen kaduista tehtiin 18 metriä leveitä. Ruutukaava-alueelle muodostuvia kortteleita halkaisivat 12 metriä leveät palokadut. Rakentamisen tuli olla kaksikerroksista ja puita tuli istuttaa myös kortteleiden rajoille. Puuston ja aiempaa väljemmän kaupunkirakenteen oli tarkoitus estää tuhoisien tulipalojen leviäminen, niin ettei vuoden 1852 kaltainen, Vanhan Vaasan kohdalla sijainneen kaupungin tuhonnut, tulipalo toistuisi. Setterbergin kaavassa kaupunki siirtyi lähemmäs merta, Klemetsön niemelle. Setterbergin tavoitteena oli säilyttää yhtenäinen viheryhteys rantaa pitkin, joka mahdollistaisi kävelyretket viihtyisissä puistikoissa. Kaavassa merenranta oli jätetty taloudellisista syistä pitkälti luonnontilaan, koska katujen rakentaminen lähelle epäsäännöllistä rantaviivaa oli kallista. Rannat olivat 1800-luvulla myös tärkeitä liikenteellisiä solmukohtia. Satamien kautta liikkuvat niin ihmiset kuin tavaratkin ja satamat olivat tärkeitä kaupankäynnin alueita.

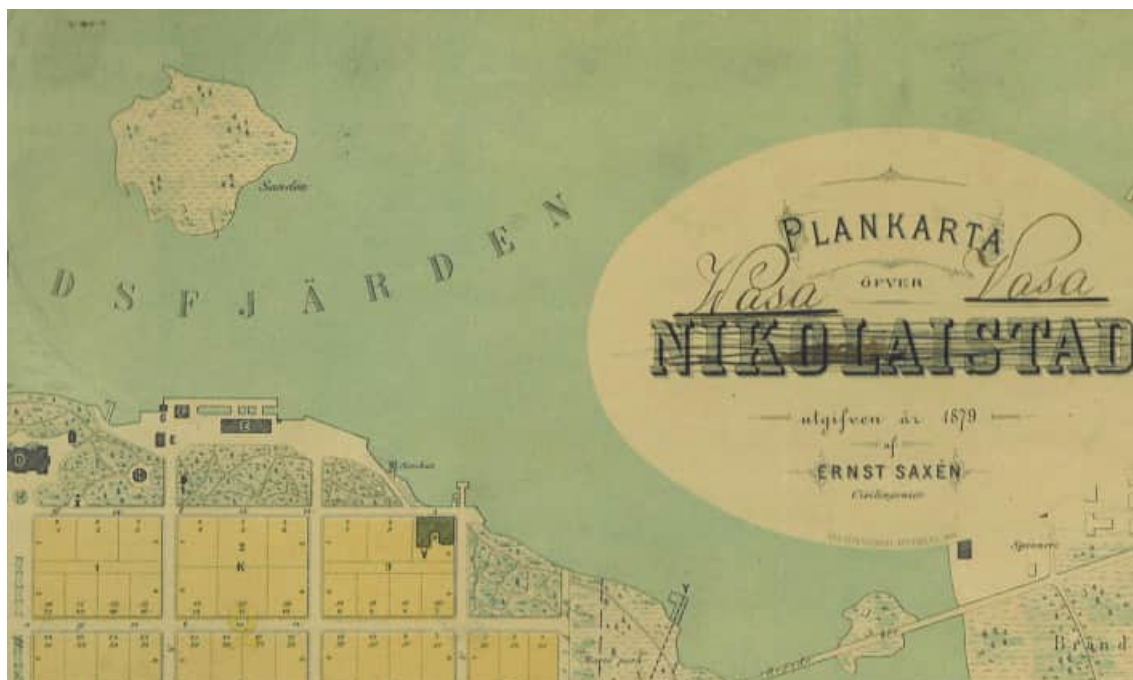
Venäjän Keisari ja Suomen suuriruhtinaan hyväksymä Nicolainkaupungin rakennusjärjestys hyväksyttiin vuonna 1856. Vuonna 1855 laatimassaan Vaasan uudessa asemakaavassa (kuva 26) Setterberg osoitti Hietasaaren julkiseksi puistoksi, johon hän esitti kaavamaisesti leviävien säteittäisten puistokäytävien kokonaisuuden ja keskeisen puistoaukion. Kaavassa rantapuistovyöhyke on jätetty lähelle luonnontilaa ja sitä on määrätty parannettavaksi vain kevyin ottein.

Kuva 26: Ote kartasta Plan af Nikolaistad nädigst faststæld den 20 Julii (1 August) 1855. Kansalliskirjasto, digi.kansalliskirjasto.fi

ERNST SAXÉNIN KAAVAKARTTA 1879

Insinööri Ernst Saxénin kaavakartassa vuodelta 1879 Setterbergin asemakaavaa on laajennettu ja korttelialueet on jaettu tontteihin (kuva 27). Saxén kunnioittaa alkuperäistä kaavaa rantapuistojen osalta, ja rantapuistojen kaareutuvat puistokäytävät erottuvat vielä rakentamattomista luonnonvaraisista osista. Rantapuistoalueelle on suunniteltu useita uimahuoneita. Hietasaari jää Saxénin suunnitelmassa Setterbergin kaavasta poiketen koskemattomaksi, ja se on esitetty puustoisena viheralueena.

Kuva 27: Ote Ernst Saxénin plankarta vuodelta 1879. Vaasan kaupungin kaavoitus

S. LINDHIN PUISTOSUUNNITELMA 1883

Vuonna 1800-luvun lopulla heräsi halu tehdä Hietasaaresta yleinen virkistysalue. 1800-luvun puolivälin jälkeen oli alkanut Ruotsista levitä ajatus puistojen myönteisistä vaikutuksista kaupunkien asukkaiden terveydelle. Puistoissa ja viheralueissa nähtiin potentiaalia muodostua jopa kaupunkilaisten tärkeimmiksi kohtaamispaikoiksi sekä toimia mahdollistavana tilana monille tapahtumille.

Vaasan pormestari Taucher kutsui vuonna 1883 Vaasaan Tukholmasta puutarha-arkkitehti S. Lindhin. Lindh sai tehtäväkseen laatia uudet puistosuunnitelmat Vaasan keskusta-alueen keskeisiin puistoihin ja Hietasaareen. Hietasaari oli jo tuolloin suosittu huvipaikka ja siellä järjestettiin tapahtumia. Puutarha-arkkitehti S. Lindh piirsi Hietasaareen kaarevia puistokäytäviä, jotka tyyllisesti sopivat yhteen muiden keskusta-alueen puistojen kanssa (kuva 28). Hän suunnitteli saaren keskiosaan rakennettavaksi tanssilavan. Suunnitelmassa saarelle on myös piirretty paikat muun muassa kioskille, musiikkilavalle ja uimalalle. Uimala on suunnitelmassa sijoitettu saaren korkeimmalle kohdalle, sen luoteisrannalle. Suunnitelmaa ei kuitenkaan Hietasaaren osalta koskaan toteutettu.

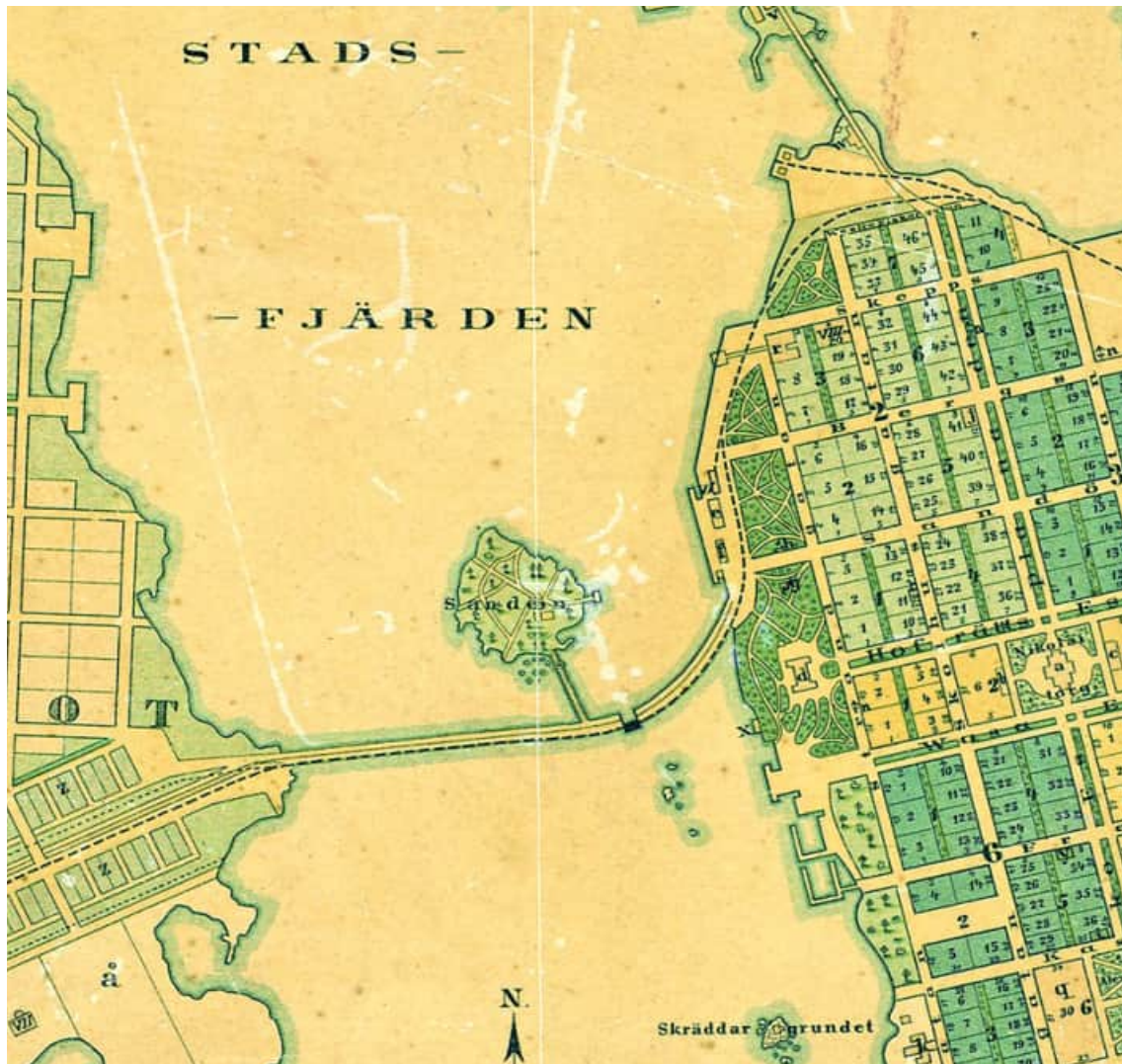
Förklaring.

lith. A — Plat. för wårds hus bygg.	E — Landbrugga.
" B — " för badhus byggning.	F — Flaggstängs plats.
" C — Uthus. m. m.	G — Plat. för musik tempel. m. m.
" D — Dans baara.	H — Serverings plats.
	I — Berår och ölts plats.

Kuva 28: Otteet S. Lindhin puistosuunnitelmasta Hietasaareen vuodelta 1883, Sandöns ordnande till park, hörande till Nikolai läne residens stad. Vaasan kaupungin keskusarkisto

HJ. SJÖMANIN KAAVAKARTTA 1895

Hj. Sjömanin kaavakartta vuodelta 1895 päivittää edellisiä suunnitelmia kaupunginrannan osalta ja esittää kaavasunnitelmassa kaupungin laajentumista Vaskiluodon saarelle (kuva 29). Suunnitelmakartassa näkyy vuonna 1890 valmistunut rantaratayhteys ja pengertie keskustasta Vaskiluodon satamaan. Suunnitelma esittää ensikerran myös siltayhteyden Hietasaareen. Sjöman on suunnitellut Hietasaarelle S. Lindhin suunnitelmasta poiketen suoraviivaisempia reittejä. Lindhin esittämät useat rakennukset ovat korvaantuneet yhdellä saaren eteläreunalle sijoitetulla rakennuksella. Uimalaitosta suunnitelmassa ei ole ollenkaan. Karttaan piirretyistä puuston merkinnöistä voi ajatella, että Hietasaaren kasvillisuuden on suunnitelmassa ajateltu säilyvän luonnontilaisempänä kuin keskustan rantapuistot.

Kuva 29: Ote Hj. Sjömanin Nikolaistadin kaupunkisuunnitelmasta, vuodelta 1895. Vaasan kaupungin kaavoitus

K. A. LASSENIUKSEN ASEMAKAAVA 1907–1912

K.A. Lasseniuksen asemakaava 1907–1912 Hietasaarelle esitetään runsaasti uusia kävelyreittejä (kuva 30). Kartassa näkyy myös jo 1900-luvun alussa valmistunut uimalaitos Hietasaaren län-sirannalla, samoin paikallaan on Hietasaaren johtava ponttonisilta. Lassenius on laajentanut Sjömanin suunnittelemaa saaren keskelle sijoitettua rakennusta ja lisännyt sen eteläpuolelle toisen pienemmän rakennuksen. Rakennusten suunnitellut käyttötarkoitukset eivät kartasta selviä. Suunnitelmaa ei rakennusten osalta ole, ainakaan kokonaisuudessaan, koskaan toteutettu. Tosin Vaasan kaupungin kunnallishallinnon kertomuksessa on vuonna 1923 maininta Hietasaaren huvilan kunnostustöihin varatuista varoista, maininta viittaa mahdollisesti uimarannalla ennen nykyistä kahvilarakennusta olleeseen rakennukseen (kuva 53, s. 48).

Saxén on kaavakartassaan käsitellyt Hietasaaren viheralueet samankaltaisesti keskustan viheralueiden kanssa. Tästä päätellen hän on mahdollisesti ajatellut Hietasaaren kasvillisuuden muokkaamista puistomaisempaan suuntaan. Sisäsataman alueen satamatoimintojen laajuus ilmenee myös tästä 1900-luvun alun kaavakartasta selkeästi. Kalaranta on toiminut vilkkaana kalan ja halkojen osto- sekä myyntipaikkana, joten virkistäytyminen on mahdollisesti suuntautunut luontevasti rauhallisemmalle Hietasaarelle.

Kuva 30: Ote K. A. Lasseniuksen asemakaavasta vuodelta 1907-1912. Vaasan kaupungin kaavoitus

AATEKILPAILU HIETASAAREN KÄYTÖSTÄ 1938

Vaasan kaupunginvaltuusto päätti yksimielisesti järjestää vuonna 1938 aatekilpailun Hietasaaren käytöstä. Kilpailuun tuli neljä ehdotusta.

Ethel Swahn-Slotte sai suunnitelmallaan Hietasaaren aatekilpailussa toisen palkinnon (kuva 31). Swahn-Slotte tunnettiin myöhemmin nimellä Ethel Swahn-Luutonen. Hän oli tunnettu vaasalainen taiteilija ja kuvaamataidon opettaja. Swahn-Slotten suunnitelmassa kahvilan muodossa on tunnistettavissa samoja piirteitä kuin nykyisessä rakennuksessa. Kahvilarakennusta esittävän havainnekuvan alle on kirjoitettu ”*Det förstorade strandcaféé*”, laajennettu rantakahvila. Tämäkin viittaa paikalla olleen rakennus jo ennen, vuonna 1939 rakennettua, nykyistä kahvilarakennusta. Vuonna 1985 Kuriiri-lehdelle antamassaan haastattelussa Swahn-Luutonen sanoo palkintorahojen riittäneen kahviastiastoon hänelle itselleen, mutta että Hietasaarella ei ole kilpailun jälkeen tapahtunut mitään. Vain puita on kaadettu, ja niin saatu aikaan entistä tuulisempi ja epäviihtyisämpi alue.

Ehdotusten perusteella kaupungin arkkitehtiosasto laati uuden suunnitelman kustannusarvioineen. Kaupunginvaltuuston vuosikertomusten mukaan ravintolan koko oli todettu riittämättömäksi ja ravintolarakennuksen laajentamista pidettiin ajankohtaisena. Todettiin myös, että vesipallopeliä varten on jo rakennettu betoninen muuri rantalinjaa pitkin, ja että viereistä laituria on pidennetty ja laajennettu sivulaitureilla. Valtuuston hyväksymässä suunnitelmassa todetaan, että suunnitelman mukainen hiekkaranta voidaan muodostaa keinotekoisesti.

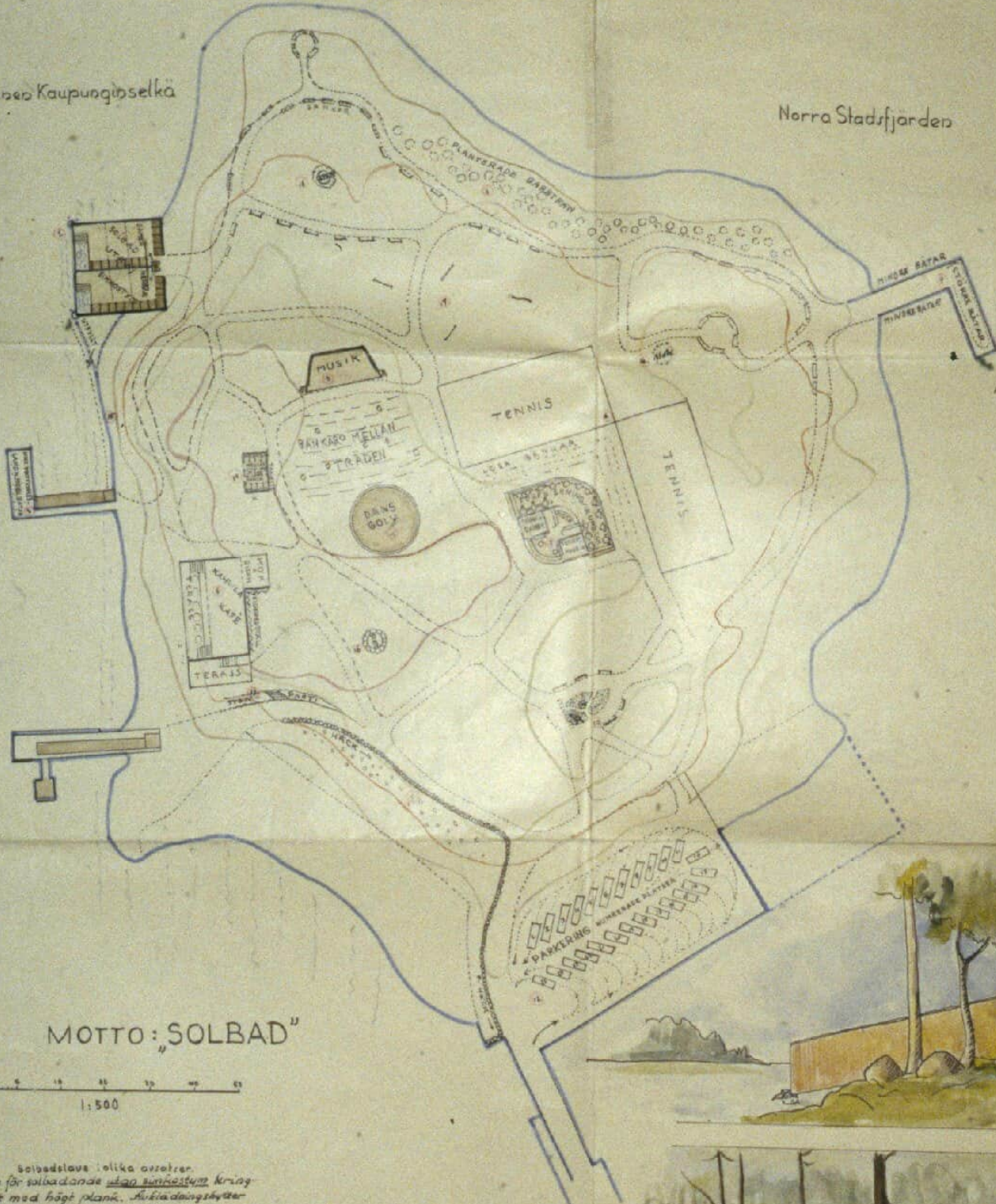
Aatekilpailun suunnitelmat eivät kuitenkaan kahvilarakennuksen laajennusta ja pysäköintipaikan perustamista lukuunottamatta toteutuneet.

Kuva 31: Ethel Swahn-Slotte voitti toisen palkinnon vuonna 1938 järjestetyssä Hietasaaren aatekilpailussa ehdotuksellaan ”*MOTTO: SOLBAD*”. Vaasan kaupungin kaavoitus

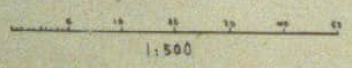

Pohjoisen Kaupunginselän

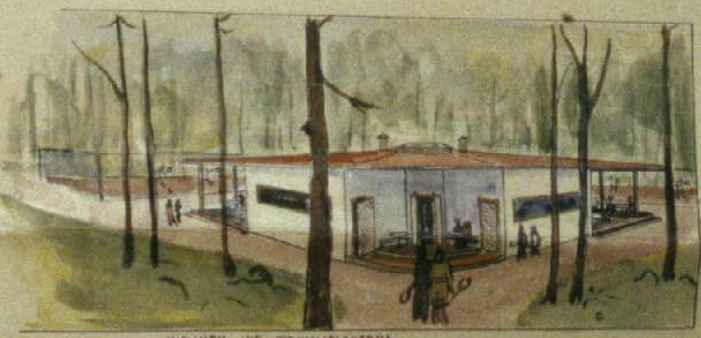
Norra Stadsfjärden

MOTTO: "SOLBAD"

1. Solbadslags olika avdelningar.
2. Lag för solbadande utan tvättningstyg, byggt med högt plank. Solbadstygshytter.
3. Bryggan förstöras med plats för mindre båtar. Avklädningstyg och motorbåtar!
4. Musikstrad för sommarfester med plats för bänkar mellan träden. Tre musik-estrader träder musiken över till länns planerna som till kaféer.
5. Dansgola för nationaldanser och ungdomslied.
6. Kafé förstöras med terrasser och trappor som ett ställe till. Parkering för bilar, motorbåtar, kajer för klubbstuga.
7. Ny lekskola.
8. En stor luftig kiosk med bord under tak för stådare och publik under tävlingar, samt flyttbara bänkar mellan och utvidgat lärom för tävlingssalar (rummet föras till en utvidgning till med stora nycklar för kläder).
9. Planterade barträd för distanckommande och stöd.
10. Bryggan för kläder. Digt under för stora båtar.
11. Bort med ställningen! Från med ett vackert kläder och pareromstället som skiljer sig på.
12. Orsaka gräsutläggning ingår med låg höjd. Inne är inte ett enda ställe med träd.
13. Parkering för bilar med nummerade platser med led på marken (öppen stökning i trafiken). Parkeringplatser som ytterligare förstärks.
14. Skulptur med trappor som till kaféer.
15. Teater, östra utskottet för planen, teaterens kafé, etc. (Teateren är reglerad till natur).
16. Brandax rentas och utfyllt.
17. Här och där små eller stora statyer.
18. Utplanterade gräper för bilar.
19. Båtar utmed utgående färder med norr.

KIOSKEN VID TENNISPLATSERNA

DET FÖRSTÖRDE STRANDKAFÉET

Keskusarkiston dokumenteista löytyy yksityiskohtainen Hietasaaren kehittämissuunnitelma vuodelta 1939 (kuva 32). Tässä suunnitelmassa leikkialue on sijoitettu nykyisen pelikentän kohdalle ja kahdelle verkkopallokentälle sekä pukuhuoneelle on annettu tilaa keskeltä saarta. Verkkopallokenttiä ympäröisivät 2m korkeat turpeella päällystetyt maavallit, joille voitaisiin järjestää katsojapaikkoja. Kahvilarakennuksen pohjoispuolelle ehdotetaan soitto- ja ulkotarjoilualueetta.

Yleisön lisääntymisen takia tarvittiin lisää pysäköintipaikkoja autoille ja polkupyörille. Pysäköinti-alueen tarve on ratkaistu suunnitelmassa sijoittamalla saaren sisäänkäynnin eteen pyöreä ympärirajettava pysäköintialue. Ehdotusta perustellaan sen edullisuudella, verrattuna täyttömaalle rakennettuun, esimerkiksi Swahn-Slotten suunnitelmassa esiintyvään, pysäköintialueeseen. Saaren keskelle sijoittuvalla alueella autot ja pyörät ovat myös paremmin vartioitavissa, ja niitä suojaa auringolta ympärillä oleva metsä. Pysäköintipaikan alta suunniteltiin kaadettavan harvoja ja suunnitelman mukaan vähemmän arvokkaita puita.

Saaren luoteisrannalle on sijoitettu lasten uimaranta. Nykyisen pelikentän alue, saaren puistoalueen itäreunalla, esitetään suunnitelmassa lasten leikkialueena. Leikkikenttien läheisyyteen suunniteltiin sadekatosta ja kioskia. Myös uimarannalle on sijoitettu lasten rantaleikkipaikka. Vaihtelua rantaleikkipaikalle tuovat selostuksen mukaan esiin pistävät kalliot. Puistoteiden linjaukset suunnitelmassa pidetään ennallaan, jotta metsää säästyy mahdollisimman paljon. Puistoteitä kuitenkin suoristetaan ja levennetään 3 metrin levyisiksi. Suunnitelmassa on otettu huomioon myös kaupungin kaksi joutsenta, joille suunniteltiin aitausta saaren pohjoisrannalle.

Kuva 32: Toteuttamiseen tähdännyt Hietasaaren kehittämissuunnitelma, jonka kaupunginvaltuusto on hyväksynyt vuonna 1939. Suunnitelma on kuitenkin jäänyt kahvilarakennusta lukuunottamatta toteutumatta. Vaasan kaupungin keskusarkisto

ASEMAKAAVA 1939

Nikolainkaupungin nimi on vaihtunut Vaasaksi. Vanhoissa teksteissä asemakaavasta on käytetty nimitystä asemakartta. Asemakartta vuodelta 1939 (kuva 33) on ensimmäinen, jossa Vaasan nimistö esiintyy myös suomenkielisenä. Kartassa kaupunkikeskusta seuraa uskollisesti Setterbergin visiota. Hietasaaren länsirannalla on uimalaitos, itärannalla laituri ja keskiosan rakennuspaiikat ovat Lasseniuksen suunnitelman kanssa yhtenäviä.

Kuva 33: Ote asemakartasta vuodelta 1939. Vaasan kaupungin kaavoitus

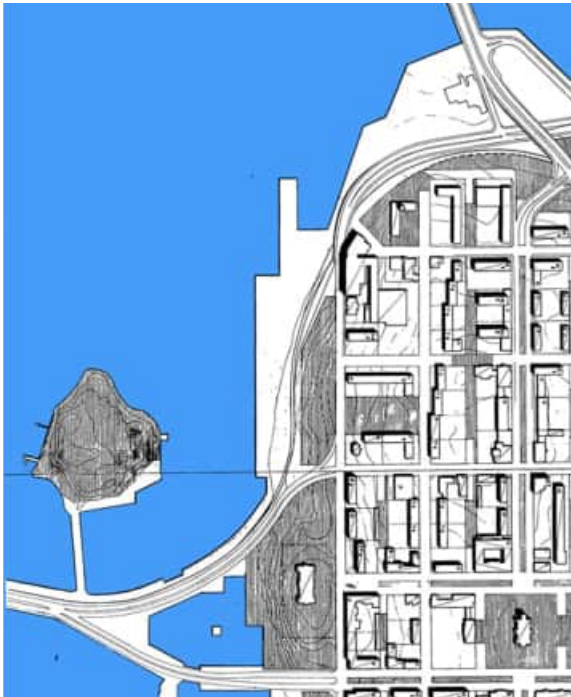
ERIK KRÅKSTRÖMIN JA AHTI KORHOSEN ASEMAKAAVA 1967

1960-luvulla järjestettiin Vaasan kaupunkisuunnittelusta kilpailu. 1961 alkaneen yleissuunnittelun tavoitteena oli muun muassa keskustan uudelleen järjestely laajenevan kaupungin tarpeisiin. Kråkströmin suunnitelmassa keskusta säilyy suurelta osin asuinalueena. Kråkströmin mukaan Vaasassa ja sen ympäryskunnissa tuli tarkistaa kunnallisjaotuksen tarkoituksen mukaisuus. Kråkströmin kuvaava Vaasan keskusta-alueita sulkeutuneeksi, ja sen yhteyttä ympäröiviin alueisiin tuli hänen mukaansa vahvistaa. Hän myös kirjoittaa, että yhteys Mustasaaren kunnan kanssa on ollut sattumanvaraista ja Kråkström moittii Mustasaaren kuntaa yleiskaavallisen ohjauksen puuttumisesta.

Kråkström ei ollut kuntaliitosten etuja ajaessaan yksin, sillä kuntaliitoksien tarve nähtiin 1960-luvulla suurena. Kaupunkeihin ja kauppaloihin muutti asukkaita, kun samalla maalaiskunnissa asukkaiden määrä väheni. Kaupungeissa ja kauppaloissa katsottiin olevan paremmat mahdollisuudet asukkaille niin toimeentulon kuin harrastusten osalta. Suomessa 1960-luvun lopulla virkamiehistä koostunut työryhmä esitti kuntien pakkoliitoksia, mutta sopuun laista ei päästy. Vaikka laki jäi syntymättä, niin siitä huolimatta 1960- ja 1970-luvun taitteessa tapahtui runsaasti kuntaliitoksia. Vuonna 1973 nykyinen Mustasaaren kunta sai muotonsa, kun Mustasaaren, Koivulahden, Raipaluodon ja Björköbyn sekä osa Sulvan kuntaa yhdistyivät. Mustasaari ja Vaasa eivät kuitenkaan yhdistyneet. Kuntaliitoksesta on keskusteltu 1970-luvun jälkeenkin. Mustasaaren kunnanvaltuusto päätti lopettaa kuntaliitoksen suunnittelun Vaasan kanssa edellisen kerran huhtikuussa 2019.

Erik Kråkströmin ja Ahti Korhosen asemakaavassa vuodelta 1967 (kuva 34) Hietasaari oli toimintoiltaan nykyisen kaltainen. Hietasaaren länsirannalla näkyvät uimalaiturit ja eteläreunalla rantaan tiukasti rajautuva pysäköintialue. Merkittävin ero Hietasaaren nykytilanteeseen on itärannan satamalaiturin olemassaolo ja aallonmurtajan puuttuminen. Suunnitelmassa näkyy jo 1950-luvulla aloitettu ja vuonna 1961 valmistunut tieyhteys Vaskiluotoon.

Hietasaaren puistoalue on suunnitelmassa käsitelty kevyesti, vaikka muutoin Sisäsataman rantaluotoille on ehdotettu melko suuria muutoksia ja rantaradan viereen ehdotetaan tielinjauksen leveydestä päätellen ilmeisen runsasta liikennettä.

Suunnitelma nojaa autoliikenteen sujuvoittamiseen ja nopeaan kulkemiseen. Sisäsataman, Palosaaren puoleisen rannan ja ratapenkereen liittymien muutokset ovat jääneet toteutumatta. Toteutuessaan nämä tielinjaukset olisivat eristäneet Vaasan keskustan ja rantapuistovyöhykkeen entistä voimakkaammin toisistaan.

Kuva 34: Ote Kråkströmin ja Korhosen asemakaavasta vuodelta 1967.

Vaasan kaupungin kaavoitus

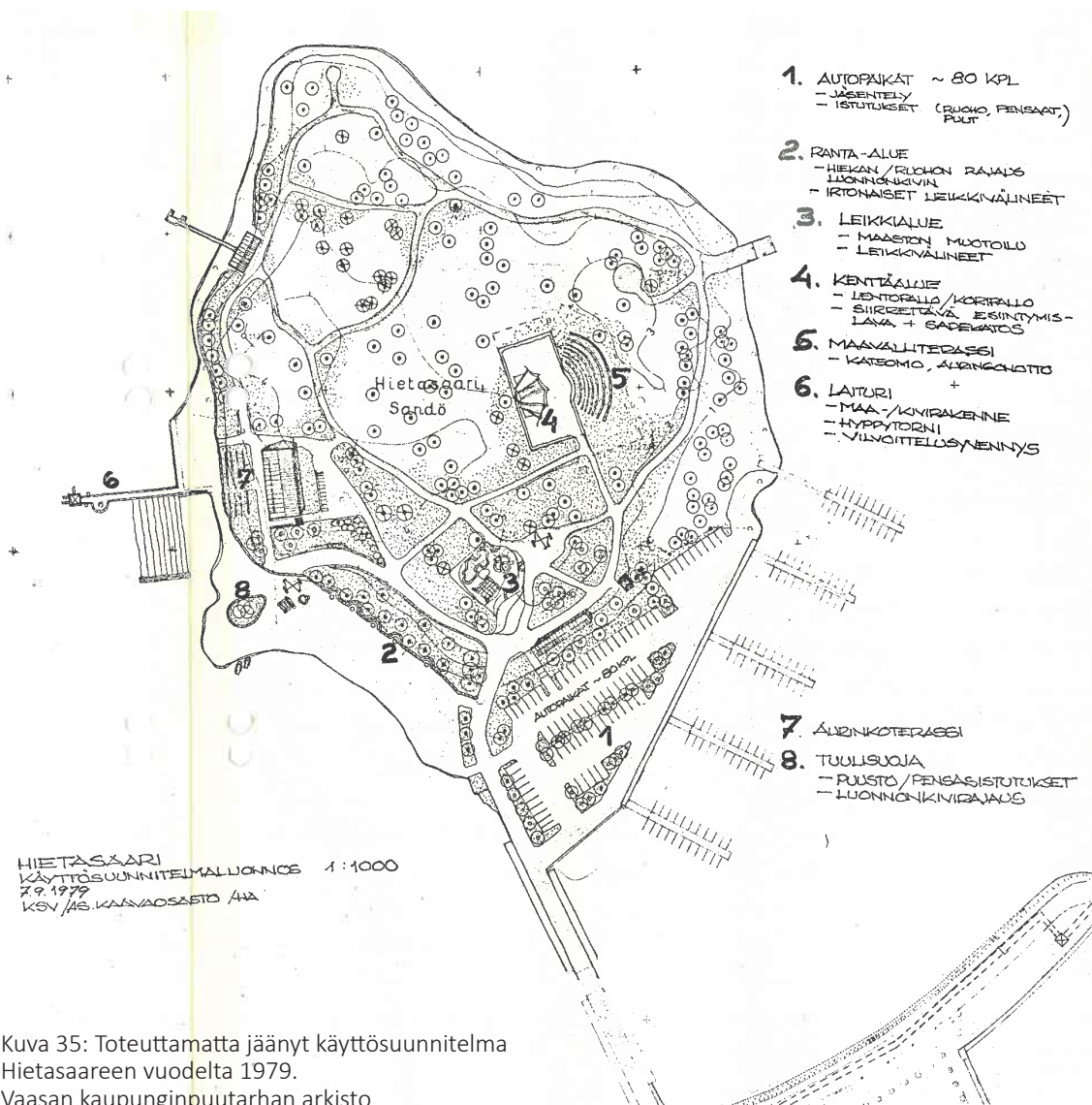

ASEMAKAAVAOSASTON SUUNNITELMA 1979

1970-luvulla Hietasaaren todettiin kaipaavan kunnostamista ja vuosikymmenen lopulla Hietasaareen tehtiin käyttösuunnitelma (kuva 35). Suunnitelmassa uimarannalle rakentuu hyppytorni ja tuulelta suojaava pensasistutus. Saaren keskelle on sijoitettu lento- ja koripallokenttä, auringonottoonkin soveltuva katsomo sekä siirrettävä sadekatos. Leikkialue on suunnitelmassa sijoitettu nykyiselle paikalleen saaren sisäntulon yhteyteen.

Suunnitelma olisi tehnyt toteutuessaan Hietasaaresta autoilta suljetun alueen, johon saavuttaisiin portin kautta. Lopullisessa suunnitelmassa pysäköintialuetta sekä pienvenesatamaa olisi laajennettu. Uimarannalle olisi palautettu hyppytornit ja aallonmurtaajilla suunniteltiin suojattavan 50 metrin uimarata. Ajatuksena oli, että ravintolarakennus remontoitaisiin, ja alueelle saataisiin avantouimaseuran saunan lisäksi kauan kaivattu yleinen sauna. Alla olevasta luonnoksessa pelikenttien tilalle ehdotetaan rakennettavaksi kaarevan muotoinen tanssilava katsomoineen.

Pysäköintialueet on toteutettu ilmeisesti jo ennen suunnitelman laatimista Kråkströmin ja Korhosen ehdotuksen viitoittamalla tavalla täyttömaalle saaren eteläosaan.

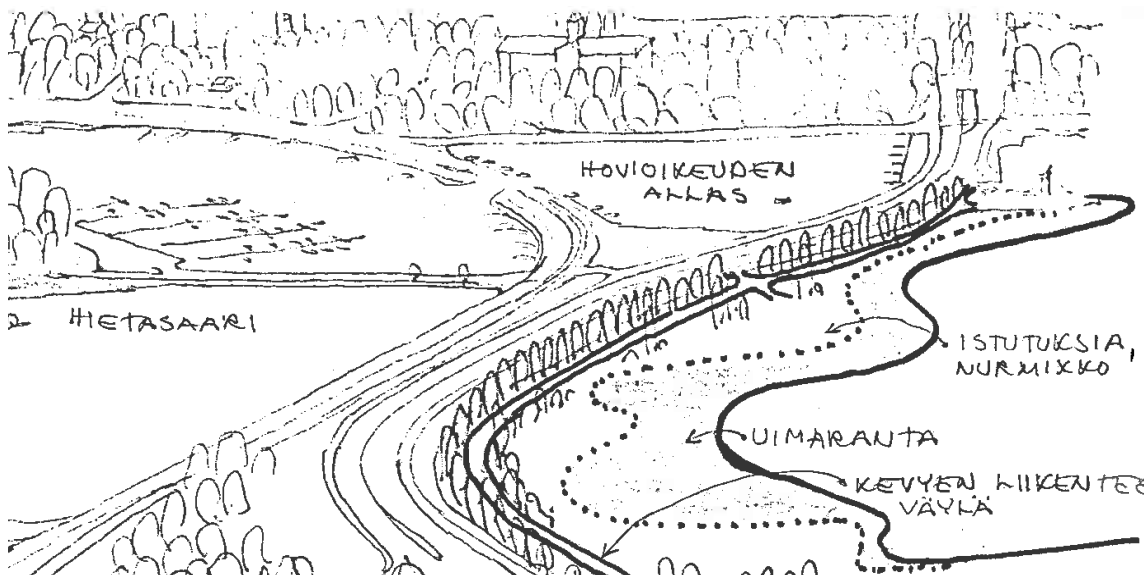
Kuva 35: Toteuttamatta jäänyt käyttösuunnitelma Hietasaaren vuodelta 1979. Vaasan kaupunginpuutarhan arkisto

VASKILUODON PENKEREEN SUUNNITELMIA 1990 JA 2010

Vaasan kaupungin rantojen kehittämistyöhön perustettiin erityinen rantatyöryhmä vuonna 1986. Työryhmä esitti muun muassa Vaskiluodon siltapenkereen leventämistä. Puutarhaosaston arkistoissa on vuonna 1990 päivätty suunnitelma (kuva 37), jossa uimarantavyöhykettä suunniteltiin laajennettavaksi Vaskiluodon siltapenkereen eteläpuolelle.

Kuva 37: Uimarannan sijoittaminen Vaskiluodon siltapenkereen eteläpuolelle. Vaasan kaupunginpuutarhan arkisto

Uudelleen Vaskiluodon eteläpuolen täyttöä on ehdotettu vuonna 2010. MA-arkkitehtien suunnitelmassa penger laajenee virkistysalueella, jossa on lampia, istuskelualueita ja grillimahdollisuus (kuva 38). Tämäkin suunnitelma vähentäisi varmasti toteutuessaan Hietasaaren virkistysalueena kohdistuvaa painetta.

Kuva 38: MA-arkkitehtien suunnitelma Vaskiluodon siltapenkereen eteläpuolelle sijoittuvasta virkistysalueesta. Vaskiluodon penkereen yleissuunnitelma 2010. Vaasan kaupungin kaavoitus

4.2 KULKEMISEN MUUTOKSET

Hietasaari oli heti Nikolainkaupungin alkuajoista asti kaupunkilaisten keskuudessa suosittu virkistysalue ja siellä järjestettiin paljon erilaisia tapahtumia. Hietasaari on nimensä mukaisesti saari, eikä sinne ollut aluksi maayhteyttä.

HÖYRYVENEYHTEYS

Kaupunkilaiset pääsivät Hietasaareen aluksi vain meriteitse veneellä. Hietasaaren itärannalle kaupunginrantaa vastapäätä rakennettiin laituri, johon veneet pystyivät rantaumaan. Laiturin kiviset perustukset ovat yhä, vuonna 2021, paikoillaan (kuva 39).

Kuva 39: Laiturirakenteen kiviperustukset kesällä 2021.

**Ändrade Reseturer för Ångslupen
Svalan:**

Om sökdagarne:
från Wasa till Nya staden: från Nya staden till Wasa:
kl. 8 före middagen. kl. 9 före middagen.
" 11 " 1 efter middagen.
" 3 efter middagen. " 4 "
" 5 " " 7 "
" 8 " " 10 "

Om söndagarne:
från Wasa kl. $\frac{1}{2}$ 8 och kl. 12 f. m.,
från Nya staden kl. $\frac{1}{2}$ 9 f. m. och $\frac{1}{2}$ 2 eft. m.; för
öfrigt söndagseftermidd:ne såsom om sökdagarne.
Turerna utsträcker till Brändö:
Sökdagarne kl. 11 f. m. och 5 eft. m.,
Söndagarne kl. $\frac{1}{2}$ 8 f. m. och 5 eft. m.
För sökdagarne säljes biljetter i Handlanden
Walléns salubod i Wasa och på Handl. Lewéns kon-
tor i Nya staden.
För undvikande af trängsel säljes om söndagarne
wid landningsbryggorna ett begränsadt antal biljet-
ter, som gälla endast för den dag och tur de äro
köpta.
Turlistor erhållas gratis der biljetterna förfäslas.

Tryckt hos J. W. Uggren.
Imprimatur: G. J. Roy.

Vuonna 1860 alkoi säännöllisempi höyryvene-
liikennöinti uuden ja vanhan Vaasan välillä kun
Dockan niminen höyrsluuppi kuljetti kaupun-
kilaisia pysähtyen matkanvarrella myös Hie-
tasaaressa. Seuraavana vuonna 1861 liiken-
nöinnin aloitti toinenkin höyrsluuppi, *Svalan*.
Höyrsluuppimatkan hinta oli edullinen ja
matkustaminen oli hinnan puolesta mahdolis-
ta kaikille yhteiskuntaluokille. *Svalan* liikennöi
Vaasan seudulla ainakin vuoteen 1899 asti.

Kuva 40: Ilmoitus Vasabladetissa 15.6.1861.
Kansalliskirjasto, digi.kansalliskirjasto.fi

PUKKISILTA

Hietasaarelle oli mahdollista rakentaa siltayhteys, kun ratapenger Vaskiluodon sataman ja keskustan välillä avattiin vuonna 1890. Raideyhteyden vieressä kulki alusta asti myös autotie. Muis-titiedon mukaan ensimmäisinä kesinä Hietasaaren ja Vaskiluodon ratapenkereen välille pystytettiin, niin sanottu pukkisilta (kuva 41). Kevytrakenteinen silta mahdollisti saareen saapumisen ilman venettä. Pukkisilta pystytettiin ilmeisesti viimeisen kerran kesällä 1902.

Kuva 41: 2.6.1902 päivätyssä postikortissa on pukeilla seisova silta Hietasaaren ja ratapenkeren välillä. Saaren silhuetti on metsäinen. Vaasan kaupungin kaavoitus

PONTTONISILTA

Vuosisadan vaihteessa kasvoivat vaatimukset niin Hietasaaren johtavan pysyvämmän sillan kuin venesataman ja ravintolan perustamisesta saarelle. Vaasan kaupungin kunnallishallinnon vuosikertomuksessa vuodelta 1902 on päätös ponttonisillan rakentamisesta, joka korvasi väliaikaiset ratkaisut ja venekuljetukset. Ponttonisilta kuitenkin vaati korjauksia melko pian valmistumisensa jälkeen, ja sillan korjauskustannuksia on hyväksytty vuosina 1910–1914. Vanhoista valokuvista voi päätellä, että ponttonisillan keskiosassa oli kaksi lähellä veden pintaa kulkevaa vierekkäistä kapeaa siltaa (kuva 42). Alusta asti ponttonisillan reunoilla saattoi nähdä kalastajia tai siltaan kiinnitettyjä veneitä.

Kuva 42: Ponttonisillat kuvattuna Hietasaareltä Vaskiluodon ratapenkereelle päin. Vaasan kaupungin kaavoitus

PENGERSILTA

1920-luvulla Hietasaari yhdistettiin Vaskiluodon ratapenkereeseen 4,5 metriä leveällä pengersillalla (kuva 43). Silta on pysynyt melko muuttumattomana jo yli sata vuotta. Pengeryhteyden ja autoistumisen myötä saarelle pääsi myös moottoriajoneuvoilla. Merenpinta oli 1920-luvulla korkeammalla kuin nykyään ja kaupunkilaisten veneet lähinnä soutuveineitä. Pengersillan keskellä oleva aukko mahdollisti saaren ympärökulkemisen vesireittiä pitkin. Sillan ali kulkeva reitti olikin veneilijöiden ja jopa joidenkin uimareiden keskuudessa suosittu. Siltaa reunustavat laiturit toimivat veneiden kiinnityspaikkoina, sekä suosittuina kalastuspaikkoina.

Kuva 43: Pengersilta. Taustalla näkyy uimalaitos ja sillan vierellä rakennettu laituri ja siihen kiinnittyneitä soutuveineitä. Vaasan kaupungin kaavoitus

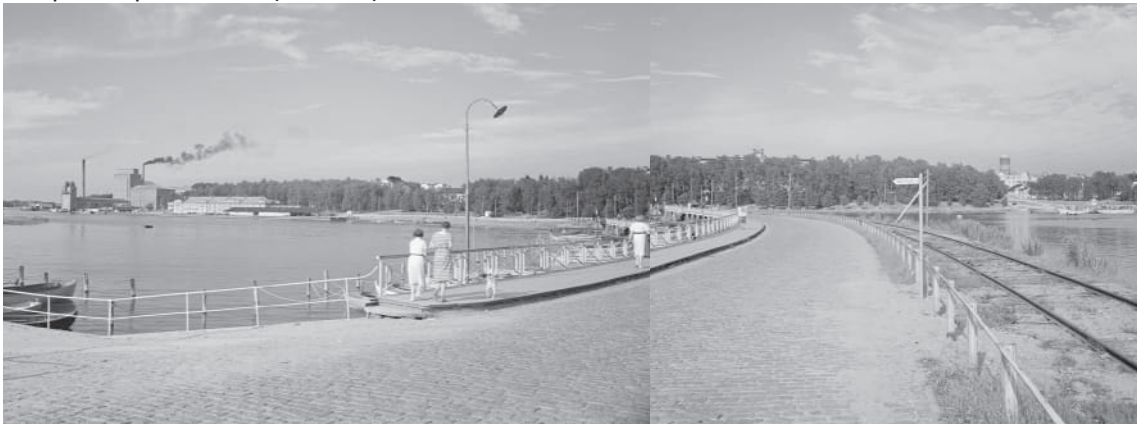
Nykyään Hietasaaren johtavaa pengersiltaa reunustavat alkuperäisen kaltaiset puiset laiturit, veneiden kiinnityspaikat puuttuvat. Sillan alittava betonilla tuettu aukko on nykyään reittinä kielletty. Betonisessa tukirakenteessa on jo kulunut merkintä: ”ei läpiajoa, ej genomfart” (kuva 44). Kuvia 43 ja 44 vertaamalla on helppo havaita maankohoamisen vaikutus pengertien, laiturien ja merenpinnan välisiin korkeuseroihin.

Kuva 44: Pengersillan alittava vapaa tila, sekä veden syvyys on matala. Kuva otettu kesällä 2021.

Puinen kävelysilta ja ratapenger remontoitiin 1980-luvulla ja silta sai nykyisen muotonsa. 2020-luvulla etenkin Hietasaarelle johtavan siltapengerin pinnoite on huonossa kunnossa ja sen pinta epätasainen (kuva 48).

Kuvat 45 ja 46: Vasemmalla näkymä Vaskiluodon sillalta Vaasan Puuvillatehtaan suuntaan ja oikean puoleisessa kuvassa Vaskiluodon silta, oikealla näkyy vesitorni ja Vaasan läänin maanmittauskonttori. molemmat kuvat Pietinen 1938. Museovirasto, finna.fi

Kuva 47: Vuonna 2021 otetussa panoraamakuvassa näkyy kuinka keskustan talot ovat lisääntyneet ja veneet valloittaneet Hietasaaren rannan. Tien kiveys on vaihtunut asfalttiin. Teitä rajaavat kaiteet ovat ennallaan, samoin kuin Sisäsatamaa reunustavat rakennukset.

Kuva 48: Etenkin sateisella säällä sillan pinnan epätasaisuus kerää suuria lätäköitä ja hankaloittaa sillan kevyenliikenteen käyttöä. Sateinen päivä kesällä 2021.

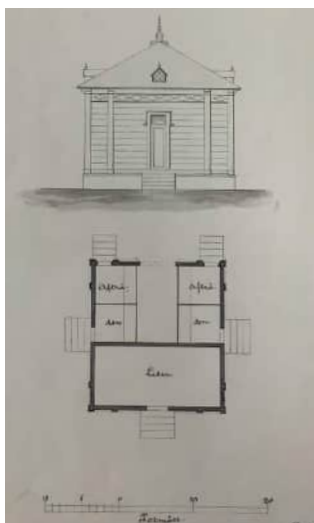
4.3 JUHLIMISTA JA VIRKISTÄYTYMISTÄ

Uuden Vaasan siirryttyä nykyiselle paikalleen puistoalueista tavoiteltiin kaupunkipuistoja, joihin kaupunkilaiset saattoivat kokoontua viettämään vapaa-aikaa luonnon keskelle. Hietasaari ja Hietalahti olivat tällaisia kävelyyn ja oleskeluun tarkoitettuja kaupunkipuistoja. 1800-luvulla Hietasaareen ei ollut maayhteyttä, vaan sinne kuljettiin höyryveneillä. Saarella järjestettiin iltahuveja, sirkusesityksiä, konsertteja ja jopa iletulitusrakettien ampumista. Hietasaarella nähtiin potentiaalia muodostua uuden Vaasan kaupunkilaisille yleisessä käytössä olevaksi kaupunkipuistoksi ja huvittelupaikaksi. Saari oli kaikkien yhteiskuntaluokkien yhteinen paikka. Herrasväki maksoi sisäänpääsystä täyden hinnan, kun taas palkolliset ja lapset saivat sisäänpääsyhinnasta alennusta. Pääsymaksuista saatuja tuloja oli tarkoitus käyttää saaren kunnossapitoon. Pääsymaksuista saatu rahaa ei kuitenkaan käytetty saaren kohentamiseen, vaan saari säilyi lähes luonnontilaisena. 1870-luvulla kaupunki myönsi saaren suunnitteluun ja kunnossapitoon pieniä summia.

JUHLASAARI JA TAPAHTUMAPAIKKA

Nikolainkaupungin rakentuessa heinäkuussa 1860 käsityöläisseura luovutti karusellinsa kuljettavaksi uuden Vaasan edustalla olevaan Hietasaareen. Siellä järjestetyllä huvitilaisuudella haluttiin kerätä rahaa saaren kunnostamiseksi yleiseksi puistoksi. Ruotupataljoonan soittokunta viihdytti tilaisuuteen saapunutta yleisöä.

1880-luvuin loppupuolella kaupunki suostui antamaan ravintoloitsijoille luvan järjestää saarella juhlia, joissa tarjottiin alkoholijuomia. Anniskeluoikeudet aiheuttivat kuitenkin vilkasta keskustelua kaupunkilaisten keskuudessa. Epäiltiin, että anniskelulla on epäsuotuisia vaikutuksia kaupunkilaisten moraalille ja, että alkoholitarjoilu kannusti työväestöä tuhlaamaan viikon ansionsa iltajuhlissa. Vaasan kaupunginvaltuusto päätti rajata juhlien järjestämisoikeuden yhteen kertaan kuukaudessa. Muita juhlia ja tilaisuuksia sai järjestää, mutta niissä alkoholijuomien anniskelu oli kielletty. Hietasaareen suunniteltiin 1800-luvun lopulla musiikkipaviljongin rakentamista. August Lassell suunnitteli vuonna 1886 Hietasaarelle useamman rakennuksen kokonaisuuden. Hän piirsi suunnitelmat ainakin musiikkipaviljongille, ravintolalle ja käymälärakennukselle (kuva 49). Näistä käymälärakennus on oletettavasti ainoa, joka rakennettiin. Rakennus oli Hietasaarella vielä 1960-luvulla (kuva 50).

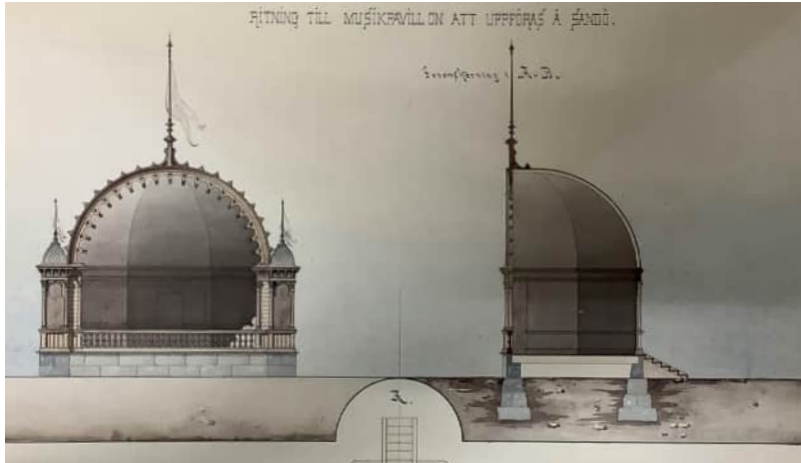

Kuva 50: Sandö 1962. Rafael Olins fotosamling SLS, finna.fi

Kuva 49: A. Lassellin piirustus vuodelta 1886. Eskits till byggnader å Sandö uthus. Vaasan kaupungin keskusarkisto

Vuonna 1889 arkkitehtitoimisto Backmansson & Thesleff esittivät kaarevakattoisen lavasuunnitelman (kuva 51), ja myöhemmin, vuonna 1901, Thesleff piirsi yksin vastaavan muotoisen, mutta mitoitukseltaan pienemmän paviljongin. Musiikkipaviljonkia ei Hietasaaren suunnitelmista huolimatta rakennettu.

Kuva 51: Ote Waldemar Backmanssonin ja Fredrik Thesleffin piirustuksesta vuodelta 1889. Vaasan kaupungin keskusarkisto

1900-luvun alkuun tultaessa ongelmaksi oli muodostunut Hietasaarella järjestettyjen juhlien suuri määrä. Runsas tapahtumien ja juhlien järjestäminen rajoitti kaupunkilaisten vapaata pääsyä saarelle, eikä sen enää katsottu toimivan alkuperäisessä tarkoituksessaan kaupunkilaisten virkistysalueena. Myös kasvillisuuden ja luonnon kulumista pidettiin ongelmallisena kehityksenä. Juhliminen oli tarkoitus siirtää Palosaareen. Sinne suunniteltiin rakennettavaksi uutta kansanjuhla-aluetta, mutta löydettyjen lähteiden perusteella näyttää siltä, että juhla-aluetta ei koskaan rakennettu Palosaareen ja juhliminen Hietasaarella sai jatkua.

Approximat. kostnadsförslag till anläggning af gränsplaner på den med gränser berörda delen af Sandöholme, hvars areal är 9,500 m².

Större präpfullning med maljord och kompost till en modell på 20 cm djup älgår 1700 m ² ----- à 3 m	5700
Jordens utgrävning och utbredning mellan träderna à 50 p. m ²	950
Städning och diverse arbeten -----	800
Gränsfö	400
<u>Sammanlagt</u>	<u>7850</u>

Om detta arbete utföres, skoges
ärliga vederbördes kostnaden med
1000 mark, således från nuvarande
700 till 800 mark.

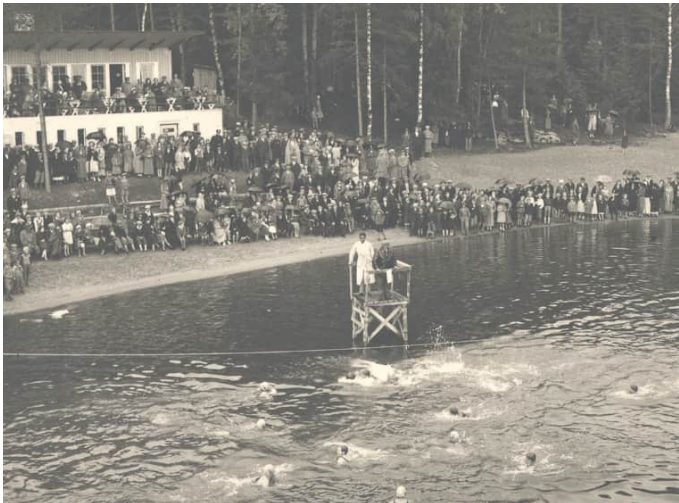
Wasa den 15 Mars 1909
J. Sundin

Maaliskuussa 1909 kaupungininsinööri K. A. Lassenius kirjoittaa kaupunginvaltuustolle, että Hietasaaren maasto tulee kunnostaa. Liittinä hän esittää puutarhamestari J. Sundinin kustannusarvion uuden ruokamaan, kompostin ja ruohonsiementien hankkimisesta (kuva 52). Toimenpiteellä haluttiin suojata metsäistä maastoa kulumiselta ja muodostaa saarelle paremmin käyttöä kestävä pinta.

Kuva 52: Puutarhamestari J. Sundin kustannusarvio Hietasaaren maannoksen parantamiseksi vuodelta 1909. Vaasan kaupungin keskusarkisto

Nikolainkaupungin rahatoimikamarille on osoitettu vuonna 1909 päätös, jossa ilmoitettiin kaupungin valtuusmiehen päättäneen, että Hietasaarta voidaan käyttää kansanjuhlien pitopaikkana 15.5.–15.9. välisenä aikana. Päätöksessä todettiin myös, että juhlinta oli rajattu kolmeen iltaan viikossa ja juhla-alue tuli eristää muusta saaresta sijoittumaan Hietasaaren itäpuolelle, siten että uimalaitoksen käyttö on mahdollista myös juhlien aikana. Juhlijoilta kerätiin 20 markan maksu, joka käytettiin vartijan palkkoihin ja ilkvallan torjumiseen sekä kasvien suojeluun. Päätöksessä kuitenkin edellytettiin, että juhlinta siirretään saarelta pois, kun korvaava paikka on olemassa.

Ravintolan rakentamisesta Hietasaareen keskusteltiin 1900-luvun alun vuosikymmeninä paljon. Vuonna 1938 kaupunginvaltuuston kokouksen liitteestä ilmenee, että keskustelu oli jokavuotista. Ravintolarakennuksen lisäksi Hietasaareen kaivattiin leikkikenttää lapsille ja tenniskenttiä verkopelaajille. Valtuutettujen ja lautakuntien toiveet olivat kuitenkin niin vastakkaisia, että asia jätettiin vuodesta toiseen toistuvasti pöydälle.

Vuonna 1938 päätettiin kuitenkin järjestää Hietasaaren kehittämistä aatekilpailu. Kilpailuehdotuksissa viitataan ravintolarakennuksen laajentamiseen. Kuvassa (53) saattaa olla 1900-luvun alussa Hietasaaren uimarannalla sijainnut rakennus, joka on toiminut samalla kilpailukatsomona.

Kuva 53: Uimakilpailut Hietasaaressa 1900-luvun alkupuolella. Vaasan kaupungin kaavoitus

Hietasaaren käytöstä kylminä vuodenaikoina ei löydy juurikaan merkintöjä. Oletettavasti kovien pakkasten aikana Hietasaareen on päässyt pengerteiden ja siltojen lisäksi kulkemaan myös jäätä pitkin ja kävelyretkiä on voinut suunnata saarelle myös talviaikaan (kuva 54).

Kuva 54: Lennart Forsgård lapsiensa Nils ja Gun kanssa talvikävelyllä. på vinterpromenad med sparkstöttingar. Mahdollisesti Hietasaaressa Vaasassa talvella 1916-1917. Sigrid Forsgård, Gun Skrifvars fotosamling ,SLS, finna.fi

Hietasaari on ollut myös monien tapahtumien ja festivaalien tapahtumapaikkana vuosien saatossa. Vuonna 1967 järjestettiin ensimmäisen kerran nukketeatterialan toimijoita yhteen kokoava tapahtuma. Kaupungin kulttuuri- ja nuorisolautakunnat olivat mukana järjestämässä ja organisoimassa kesätapahtumaa. Ohjelmaa, esityksiä ja leirejä järjestettiin teatterialan ammattilaisille, harrastajille, lapsille ja nuorille. Ohjelmasta osa sijoittui Hietasaareen. Tapahtumaa markkinoitiin nimellä *Itämeren kesä* vuosina 1967–1970. *Vaasan Kesä* -nimellä tapahtuma kulki vuodet 1971–1984 ja vuodesta 1985–1990 tapahtumaa järjestettiin nimellä *Vaasa Festival*. Vuonna 1972 mukaan ohjelmistoon otettiin vuosittaiset Hietasaareessa järjestetyt pop-konsertit. Konserttia pääsi kuuntelemaan 5 markan pääsymaksun maksettuaan.

Vuonna 1975 toiminta laajeni lapsille tarkoitettuun Hietasaareessa järjestettyyn päiväleiritöimintaan. Leireillä lapsille tarjottiin mahdollisuuksia luovaan toimintaan, kuten teatterin, maalaamisen, piirtämisen ja ilmaisutaidon harrastamiseen. Kaupungin organisoiman toiminnan lisäksi Hietasaari on ollut vuosien varrella myös järjestöjen ja yhdistyksien kokoontumispaikka.

Vaasan kaupunginvaltuusto sai vuonna 1975 käsiteltäväkseen aloitteen, jonka mukaan kaupunkilaisten mielestä tärkein ja ylivoimaisesti suosituin virkistyspaikka, Hietasaari, oli jäänyt puisto- ja virkistysaluesuunnitelmien ulkopuolelle. Vaikka muualle kaupunkiin oli suunnitelmia tehty. Aloitteessa moititaan, että Hietasaari ei tarjoa vaasalaisille muuta kuin mahdollisuuden uimiseen ja senkin usein varsin hoitamattomalla uimarannalla. Hietasaaren tilannetta kuvataan ”villiintyneeksi” ja todetaan, että talviuimareiden sauna on tarpeellinen ja jatkossakin sellainen, mutta saarelle mahtuisi kyllä muutakin. Aloitteessa kaivattiin Hietasaareen esimerkiksi laululavaa ulkoilmakonserttien järjestämistä varten.

Apulaiskaupunginjohtajan vastauksen mukaan arkkitehtuuritoimisto Le-Te-Vä:n toimesta on laadittu Hietasaareen käyttösuunnitelma, joka on hyväksytty valtuustossa 24.9.1973. Le-Te-Vä:n suunnitelmasta toteutettiin talviuimareiden sauna, joka sekin on vajaassa 50 vuodessa remonttien ja laajennusten myötä muuttunut. Muilta osin suunnitelma on toteuttamatta. Käyttösuunnitelmassa ehdotettiin myös pienten pelikenttien rakentamista ja rantauimalaa. Apulaiskaupunginjohtajan vastauksessa sanotaan, että pelikentät on mahdollista toteuttaa vähäisin kustannuksin, mutta rantauimala, jollainen Vaasalla tulisi olla, on suuritöisempi ja vaatisi rantarakenteita.

Kuva 56: Kuvassa näkyy kevytrakenteisen lavan rakenteita. Vaasa Youth Festival vuonna 1971, lavalla esiintyy Tasavallan Presidentti. ollilaasanen.wordpress.com

Kuva 57: Vaasa Youth Festival vuonna 1971, lavalla esiintyy Ilpo Saastamoinen. Taustalla näkyy entisen leirintäalueen rakennuksia ja kookkaita puita. ollilaasanen.wordpress.com

Vielä 1970- ja 1980-luvuilla Hietasaareen pystytettiin tapahtumia varten kevytrakenteisempi lava (kuvat 56-58). Hietasaareessa on järjestetty 1980-luvulla myös kesäteatteriesityksiä. Antti Tuurin *Kesäpainit* näytelmää esitettiin kuukauden ajan kesä-heinäkuussa vuonna 1984. Teatteriesityksien lisäksi Hietasaareessa on järjestetty rock- ja jazz-konsertteja, sekä koko perheelle suunnattuja perhetansseja ja viihdekonsertteja. Erilaiset kesäisin toistuvat konsertit ja tapahtumat pitivät pysyvämmän lavan rakentamisen ajankohtaisena. Esiintymislavan tarkka valmistumisvuosi jää epäselväksi, mutta ilmakuvista päätellen lava on rakennettu 1990-luvun loppupuoliskolla.

Hietasaareessa esiintyi 1980-luvulla monia aikansa nimekkäitä artisteja. Suurta hysteriaa aiheuttanutta *Dingoa* pääsi 5.6.1985 kuuntelemaan Hietasaareen 40 markan pääsylipulla. Vuonna 1986 Hietasaareessa esiintyi *Peer Günt* ja *Pave Maijanen* ja seuraavana vuonna lavalle nousivat muun muassa *Yö* ja *Maarit Hurmerinta*. Suurien konserttien esiintymislavat on rakennettu paikalle esiintyjä varten erikseen.

Kuva 58: Vuonna 1984 järjestetyn Welmu Rockin esiintymislava on ollut kevytrakenteinen ja lainapeitteillä päällystetty. Turbulence esiintyy Hietasaarella. Vaasan kaupungin keskusarkisto

Puutarhaosaston vuonna 1979 laatima suunnitelma siirrettiin kaupungin arkkitehtiosastolle kustannusarvion laskemista varten. Arkkitehti yo Matti Niemelä laati vuonna 1982 käyttösuunnitelman Hietasaareen. Vuonna 1982 laadittua suunnitelmaa ei löytynyt kaupungin arkistoista.

Vaasa Water Carnival -festivaalia järjestettiin Hietasaarella vuosina 1994–2004. Bändien lisäksi vesikarnevaalien ohjelmassa oli erotiikkaa, öljypainia, vaahto- ja allasbileitä, rantalentopalloa, vesihiihtoa, benji-hyppyä, karaokea ja diskoja. Ilta-aikaan saari oli valaistu tervapadoilla ja valonheittimillä ja juhlat huipentuivat ilotulitukseen. Hietasaaren käyttäminen juhlapaikkana on ollut 2000-luvulta alkaen katkonaista. Hietasaarella järjestettiin vuosina 2012–2015 niin rap-hiphop festaritapahtuma *Pienet festarit preerialla*, kuin matalan kynnyksenkonserttitapahtuma *Hippiknik*. Heinäkuussa 2021 Hippiknik järjestettiin muutaman vuoden tauon jälkeen uudelleen.

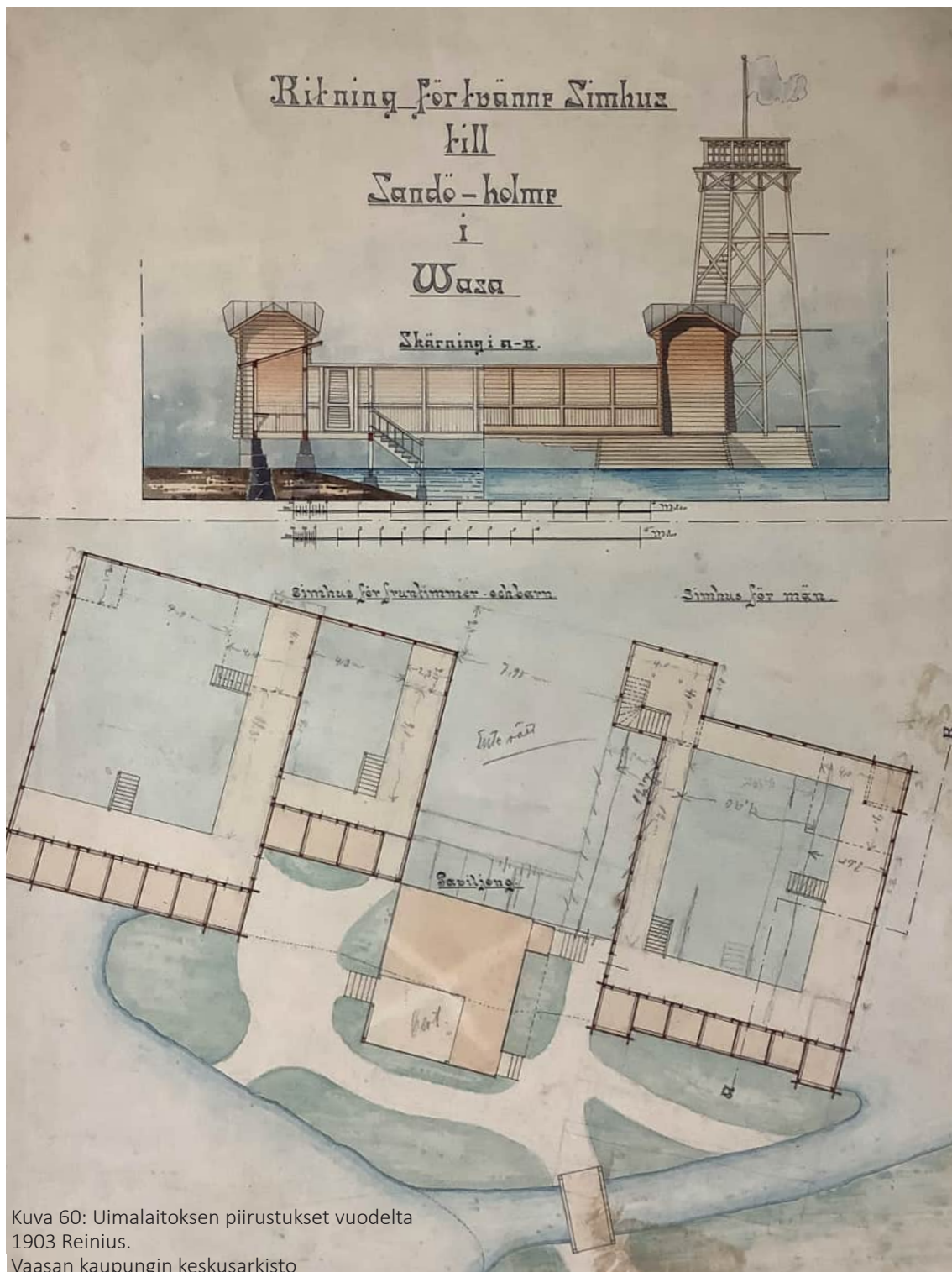

Koko perheelle sopivia nukketeatteriesityksiä järjestetään yhä liki vuosittain Hietasaarella. Muun muassa vaasalainen Pikku Aasin Nukketeatteri on järjestänyt esityksiä Hietasaarella. Vuonna 2020 heidän ohjelmistossa oli Pulcinella Dream. Pikku Aasin nukketeatteriesityksiin oli ilmainen pääsy.

Kuva 59: Nukketeatterin mainos kesältä 2020. pikkuaasi.org

UIMISTA JA KILPAILUJA

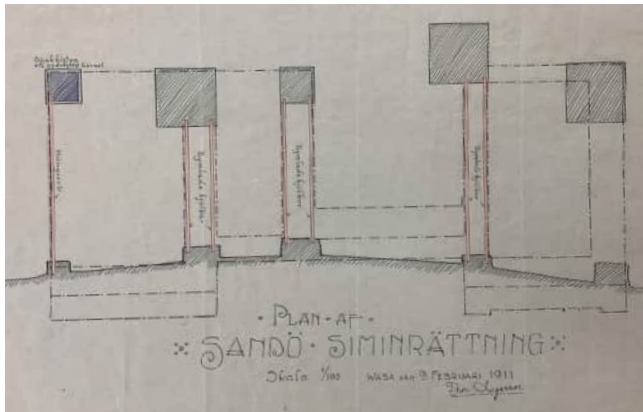
Hietasaarella ei ollut uimalaitosta tai yleistä kaupungin ylläpitämää uimarantaa 1800-luvun puolella. Vuonna 1903 saaren lounaisrannalle rakennettiin arkkitehti K.V. Reiniuksen suunnittelema puurakenteinen uimalaitos (kuva 60). Uimalaitoksessa järjestettiin 1900-luvun alussa jopa kansainvälisiä uimakilpailuja.

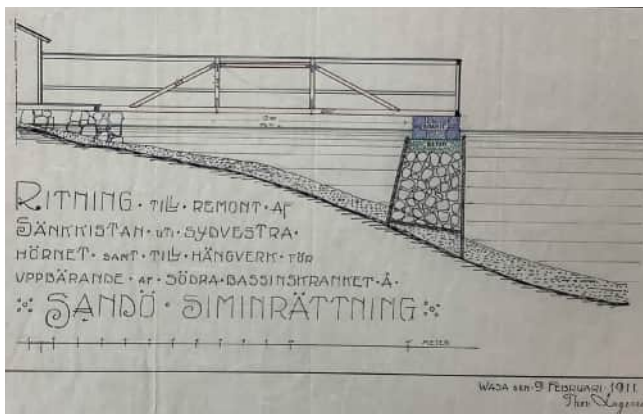
Kuva 60: Uimalaitoksen piirustukset vuodelta 1903 Reinius. Vaasan kaupungin keskusarkisto

Uimalaitoksen rakenteita jouduttiin kuitenkin remontoimaan jo vuonna 1911. Thor Lagerrosin korjaussuunnitelmassa ei ole esitetty muutoksia uimalaitoksen altaisiin, mutta siinä on piirretty ristikkopalkit tukemaan laiturirakenteita (kuva 61) sekä lounaiskulman kiviarkun parantamista (kuva 62). Laajimmillaan Hietasaaren uimalaitoksessa oli 25 m kilpauimaradan lisäksi erilliset osastot hyppytorneineen sekä naisille, että miehille.

Kuva 61: Laiturirakenteita tukevat ristikkopalkit. Suunnitelma vuodelta 1911, Thor Lagerros. Vaasan kaupungin keskusarkisto

Kuva 62: Koiliskulman kiviarkun poikkileikkäyskuva vuodelta 1911, Thor Lagerros. Vaasan kaupungin keskusarkisto

1900-luvun alussa uimaan laskeuduttiin laiturilta tai hypättiin hyppytornista, koska hiekkarantaa Hietasaarella ei ollut. Laitureilla sijaitsivat myös pukutilat. Vasta 1930-luvulla maapengersillan ja ravintolarakennuksen valmistuttua uimalaitoksen viereen alettiin rakentaa yleistä hiekkapohjaista uimarantaa.

Kuva 63: Näkymä Vaasan uimarannalta vuonna 1938. Hiekkarannalla on jo silloin ollut suuria lohkaraita. Rantaruovikko on kasvanut nykytilannetta laajemmalla alueella. Pietinen, Museovirasto, finna.fi

1939 rakennettu Einar Ingvald Sereniuksen suunnittelema kahvila ja huoltorakennus (kuva 64), on yhä 2021 paikallaan. Serenius toimi Vaasan kaupunginarkkitehtina vuosina 1933–1966.

Sereniuksen käden jälki näkyy Hietasaaren kahvilarakennuksen lisäksi Vaasassa muun muassa hänen loppuun saattamassa kirjastotalossa. Työ oli jäänyt kesken vuonna 1932 edesmenneeltä kaupunginarkkitehti Carl Schoultzilta, hänen kuolemansa jälkeen tehtävää jatkoi Einar Flinckenberg. Virkaan astuttuaan Serenius saattoi työn loppuun ja rakennus otettiin käyttöön vuonna 1936. Kirjastotalossa näkyvät arkkitehtuurin murroskauden piirteet – se on sekoitus 1920-luvun klassisismia ja uudenaikaista funktionalismia. Näiden kahden tyyli-suunnan sekoitus näkyy muissakin Sereniuksen kohteissa.

Vuonna 1951 liikuntalautakunnan vuosikertomuksessa todettiin, että Hietasaaren uimalaitos oli alkanut rappeutua ja se katsottiin käyttökelvottomaksi. Seuraavana vuonna vietettiin Vaasan Uimaseuran 50-vuotisjuhlaa ja sen kunniaksi Hietasaarella järjestettiin uimakilpailut. Uimalaitosta remontoitiin, rantaan rakennettiin uusi laiturit ja katsomoa suurennettiin, myös hyppytornit korjattiin.

1960-luvulla Hietasaaren uimalaitoksen rooli Vaasan edustusuimapaikkana sai väistyä. Vuonna 1963 avattiin Vaasan uimahalli, jonne oli rakennettu silloin maan korkein, 7,5 metrin korkuinen, hyppyteline. Hietasaari kuitenkin säilyi kaupunkilaisille tärkeänä uimapaikkana ja vuonna 1967 pukukoppeja suurennettiin. Samana vuonna hyppytornia madallettiin kerroksella, koska maankohoamisen myötä veden syvyys hyppytornin edustalla oli madaltunut. 1960-luvun lopulla kaupungin uimakoulut järjestettiin Hietasaarella ja uimalaitos oli avoinna yleisölle vuosittain 15.6.–15.8. välisen ajan. Talvisin uimalaitoksen laiturisauna ja pukukopit olivat avantouimaseura Pingviinit ry:n käytössä.

Liikuntalautakunnan kertomuksissa kerrotaan, että 1980-luvulla Hietasaaren palveluja on parannettu kunnostamalla palloilukenttää, hankkimalla voimistelutelineitä sekä puntit ja uimarannan palveluja on parannettu rakentamalla uusi ponttonilaituri. Hyppytornit purettiin vuonna 1973. Niiden palauttamista on kuitenkin ehdotettu jo 1980-luvun alussa.

Kesällä 1991 uimarantaa kunnostettiin purkamalla vanha huonokuntoinen laiturit pois ja tilalle rakennettiin uusi ponttonilaituri, hyppylauta ja liikuntaesteisiä varten uimalaituri. Uimarannalle ajettiin myös uutta hiekkaa.

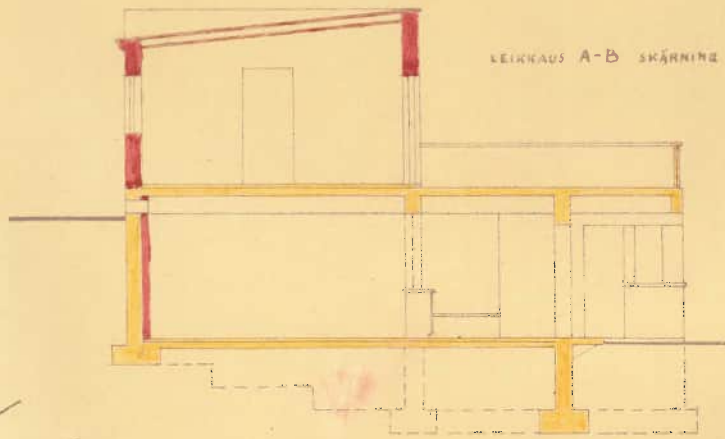
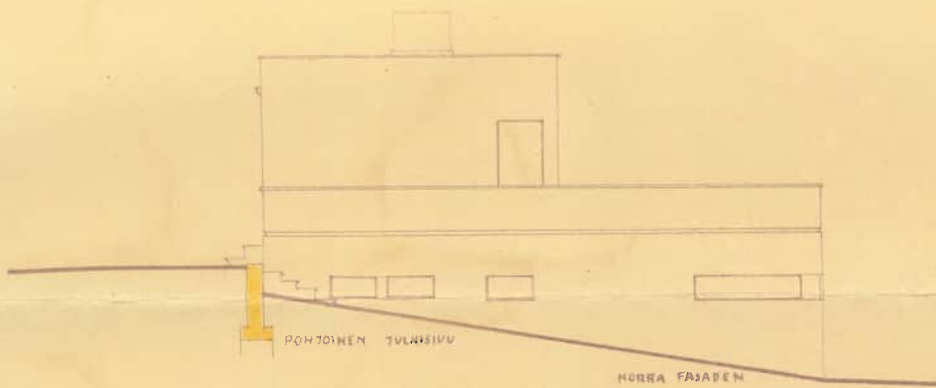
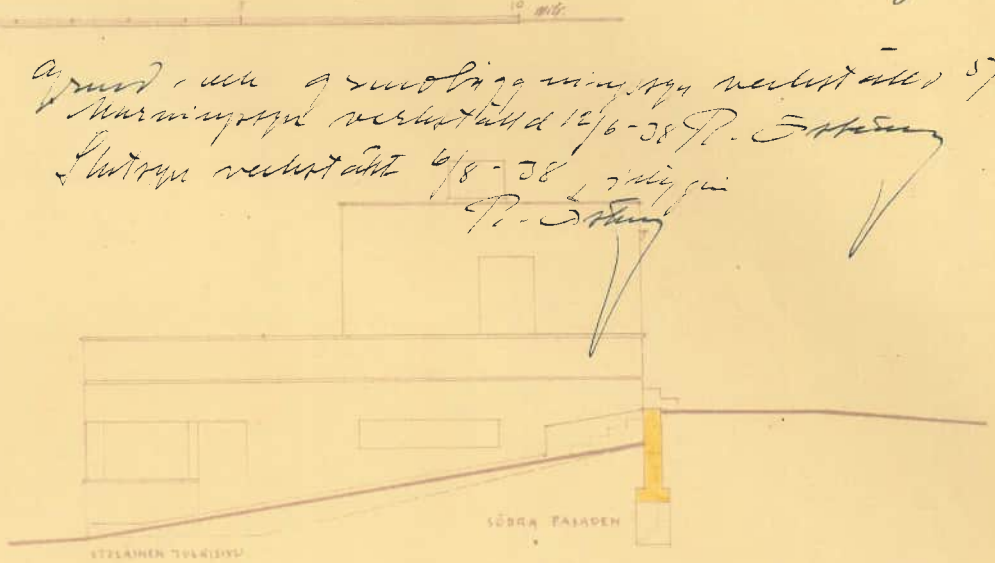

Tämä on autamalleen päätökseen maistraatti on myöntänyt Vaasan kaupungille tämän piirustuksen mukainen rakennusluvan; todistaa Vaasan pöytähuoneessa tammikuun 31 p:nä 1938.

Virallisesti:

H. P. Raabäij

Arvost. uun. g. suoblingin myyjä verkkoille 5/5-25
Munimyyjät verkkoille 12/6-38 P. J. Järvi
Lähtömy. verkkoille 4/8-38, myyjä
P. Järvi

Kuva 64: Ravintola- ja huoltorakennuksen piirustukset vuodelta 1938. Vaasan kaupungin rakennusvalvonta

16.9.1932

J. Järvi

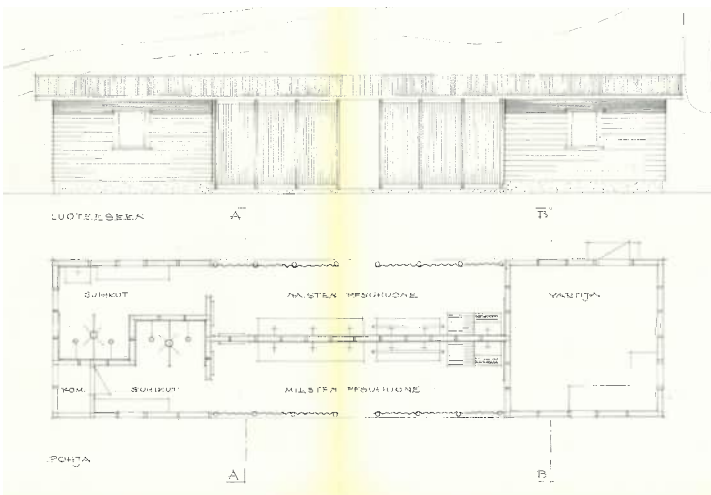
LEIRINTÄALUE HIETASAARESSA

Kuva 65: Leirintäalue
1960-luvulla Hietasaarella.
Vaasan kaupungin keskusarkisto

1950-luvulla leirytyksen suosio kasvoi ja Vaasassakin pohdittiin leirintäalueen paikkaa. Vaasan kaupunginvaltuuston vuosikertomuksissa todetaan vuonna 1960, että leirintäalueen sijoituspaikka Niemelässä ei ollut hyvä ja uusiksi vaihtoehtoiksi ehdotettiin jo kerran kokeiltua Hietasaarta sekä leirintäalueen nykyistä sijaintia, Vaskiluodon pohjoiskärkeä. Vaskiluodon kunnostamisen katsottiin olevan työlästä ja kallista, sen sijaan Hietasaari oli retkeilijöiden keskuudessa ollut hyvin pidetty. Hietasaari valikoitui leirintäalueen paikaksi, ja leirintäalue sijaitsi Hietasaaresa vuosina 1961–1969.

Leirintäalueen myötä Hietasaareen rakennettiin useita sen toimintaa tukevia rakennuksia. Vuonna 1962 leirintäaluetta varten Hietasaaren rakennettiin erilliset käymälä- ja suihkurakennukset (kuva 66). Vuonna 1964 rakennus remontoitiin vastaamaan paremmin matkailijoiden toiveita ja suihkurakennus sai omat wc-tilat. Pesu- ja käymälätilat sijoitettiin pysäköintipaikan viereen saaren kaakkoisrannalle. Näiden lisäksi matkailijoiden käyttöön rakennettiin luoteisrannalle vuonna 1965 keittokatos. Keittokatoksen perustuksille rakennettiin jo vuonna 1973 avantouimaseura Pingviinit ry:n saunarakennus. Viimeinen jäljellä ollut leirintäalueen toiminnasta kertova rakennus oli alueen ilmakuvista päätellen vielä vuonna 2011 pysäköintipaikan reunalla pystyssä ollut huoltorakennus (kuva 67).

Kuva 66: Hietasaaren leirintäalueen
suihkurakennuksen piirustukset
vuodelta 1962.
Vaasan kaupungin keskusarkisto

Koko leirintäalueen toiminnan ajan leirintäalueelle varattua tilaa pidettiin liian ahtaana ja sen siirrosta keskusteltiin vuosittain. Leirintäalueen suosio matkailijoiden viettämien öiden määrissä laskettuna tuplaantui sinä aikana kun toiminta oli sijoitettuna Hietasaareen.

Vuonna 1965 leirintäalueen siirrosta Vaskiluotoon tehtiin Matkailulautakunnassa päätös. Vaskiluodosta varatulla alueella piti kuitenkin vielä ratkaista ennen leirintäalueen siirtymistä vesihuoltoon liittyvät ongelmat, sekä tehdä tasoitus- ja maansiirtotöitä. Viimeisenä toimintakesänä, vuonna 1969, Hietasaaren leirintäalueella yövyttiin yli 20 000 yötä. Yöpymismäärien ennätys tehtiin kuitenkin edellisenä kesänä 1968, ja suosion laskun syitä etsittiinkin juuri alueen ahtaudesta ja matkailuvaunujen lisääntyneestä tilantarpeesta. Vuonna 1972 leirintäalueen jo vakiinnuttua Vaskiluotoon, leirintäalueella yövyttyjen öiden määrä oli kasvanut 50 prosenttia Hietasaaren huippuluvuista.

Kuva 67: Huonokuntoinen suihkurakennus vuonna 2010.
Kai Martonen, SLS, finna.fi

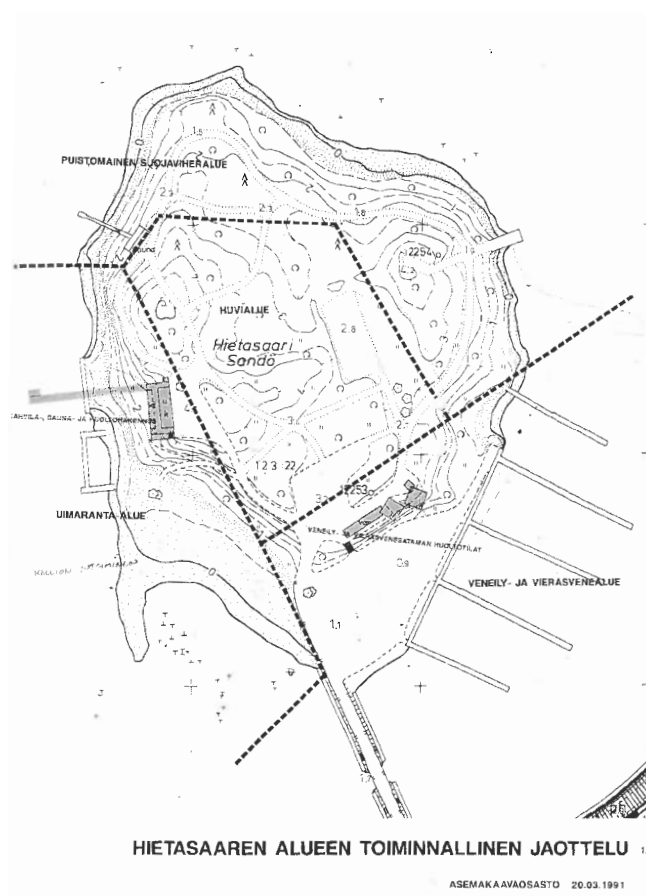
PUISTONHOITO JA PIENVENEITÄ

Hietasaarella on aina pengersiltojen valmistumisesta asti ollut tarjolla pienveneiden säilytyspaikkoja, mutta niiden määrästä ja laadusta on vuosien varrella keskuskeltu usein.

Hietasaaren kunnostamiseen on kaupunginpuutarhan vuosikertomuksessa vuonna 1980 varattu 230 000 markkaa. Summalla on saatu Hietasaareen uutta ruokamultaa ja täytemaata, sekä uusia pensaita ja puistopuita. Leikkivälineitä on samassa yhteydessä hankittu 35 000 markalla.

Vuonna 1986 perustettu rantatyöryhmä pohti kaupungin ranta-alueita ja niiden mukana myös Hietasaarta kokouksissaan. Aloitusvuonna todettiin, että aiemmin, vuonna 1982, tehdystä Hietasaaren käyttösuunnitelmasta on toteutettu vain laiturit ja aallonmurtajat. Seuraavana vuonna päätettiin vähentää venepaikkojen määrää poistamalla sillan länsipuoliset venepaikat.

Vuonna 1989 teknisen viraston johtoryhmän aloitteesta, perustettiin Hietasaari-työryhmä. Katsoittiin, että Hietasaaren kehittämisestä ja kunnossapidosta ei ole huolehdittu riittävästi ja että saaren hallinta on liian hajautettuna liikunta-, nuoriso- ja tekniselle lautakunnan kesken. Työryhmän tavoitteena oli järjestää Hietasaaren laitteiden, rakennusten yms. huolto- ja kunnossapito- ja hallinnollinen vastuu paremmin. Hietasaari jaettiin neljään osa-alueeseen, pohjoisrannan puistomaiseen suojaviheralueeseen, veneily- ja vierasvenealueeseen, uimarannan alueeseen ja keskelle saarta sijoittuvaan huvialueeseen (kuva 68).

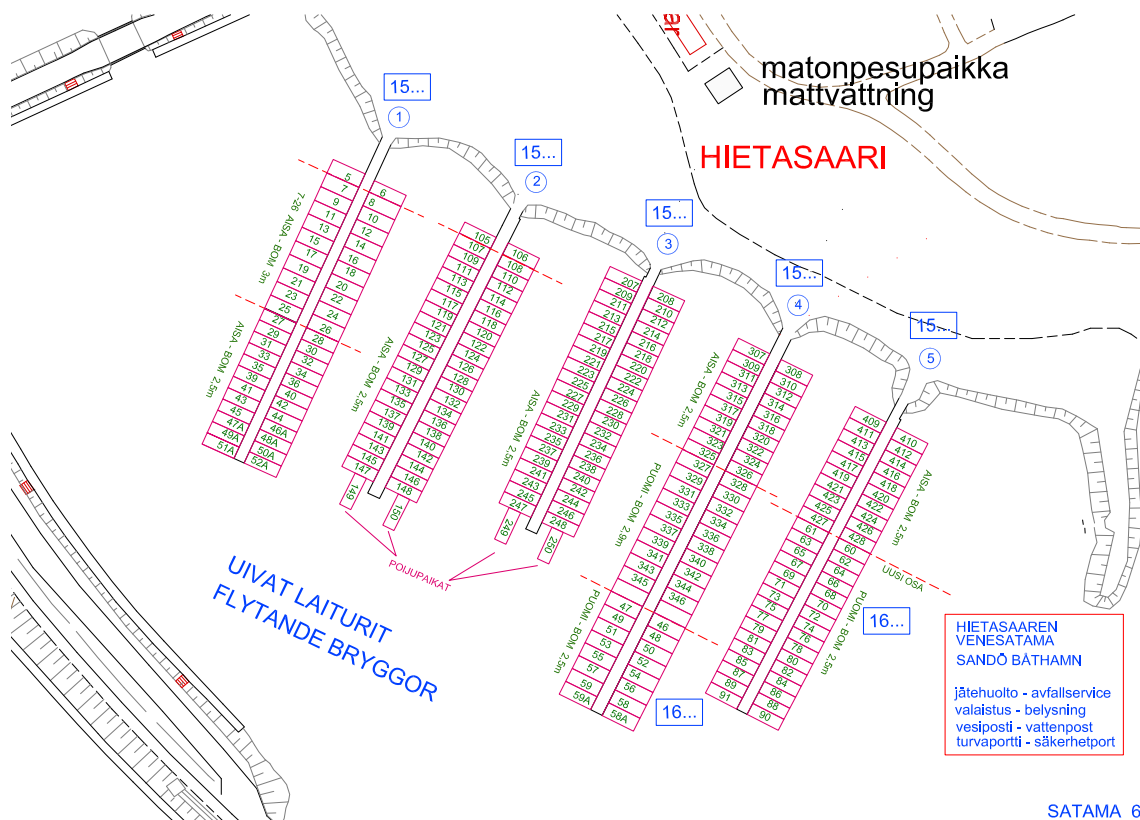
Kuva 68: Asemakaavaosaston tekemä Hietasaaren alueen toiminnallinen jaottelu vuodelta 1991.

Vaasan kaupunginpuutarhan arkisto

Hietasaari-työryhmän aloitteesta Hietasaaren rakennettiin muun muassa talvella 1991 vesijoh-to, paineviemäri ja pumppaamo, kahvilarakennus sai kesän 1991 aikana toteutetussa remon-tissa uudet WC-tilat ja keittiön. Hietasaaren puusto todettiin yli-ikäiseksi ja samalla todettiin, että alueelle tarvitaan kokonaissuunnitelma sekä istutussuunnitelma. Puutarhaosasto sai 20 000 markan määrärahan puiston kunnostamiseen. Myös vierasvenesataman perustaminen Hieta-saareen nostettiin esille. Pohdittiin mahdollisuutta nykyisten pienvenelaitureiden jatkamiseen, siten että niihin voisi kiinnittyä vierasveneitä poijukiinnityksellä. Rannan pysäköinti- ja liikenne-järjestelyt tarvitsevat työryhmän muistion mukaan huomiota. Pysäköintialueen katsottiin olevan alimitoitettu suhteessa laituripaikkojen määrään.

Rantatyöryhmä ehdotti vuonna 1991 kaupungin vierasvenesataman sijoittamista Hietasaareen, itärannan aallonmurtajan yhteyteen. Vierasvenesataman vaatimat palvelut oli työryhmän esi-tyksen mukaan mahdollista yhdistää uimarannan edessä sijaitsevaan kahvilarakennukseen. Vierasvenesataman paikassa ei päästy toteutukseen asti, vaan vuonna 1993 sataman sijainni-sita keskusteltiin uudestaan ja tällöin Hietasaarta parempana paikkana pidettiin Marianpuistoa. Vierasvenesatamaa ei perustettu Hietasaareen. Nykyään vierasvenesatamaa Vaasassa ylläpitää Wasa Segelförening. Heidän mukaansa tämän hetkinen vierasvenepaikkojen määrä riittää hyvin vastaamaan matkailijoiden kysyntään. Vierasvenesatama sijaitsee näköetäisyydellä Hietasaares-ta, Vaskiluodon itärannalla.

2020-luvulla Hietasaaren pienvenesataman venepaikkoja voi vuokrata kaupungilta. Venepaikat ovat käytössä 1.5.-31.10. välisen ajan.

SATAMA 6

Kuva 69: Vuokrattavat venepaikat Hietasaarella. Vaasan kaupunki

4.4 HIETASAAREN AIKAJANA

1855

C. A. Setterberg laati Nikolainkaupungin asemakaavan vuonna 1855. Hietasaareen Setterberg suunnitteli säteittäisten polkujen ja keskusaukion muodostaman puistomaisen kokonaisuuden.

Kartta: Vaasan kaupungin karttapalvelu

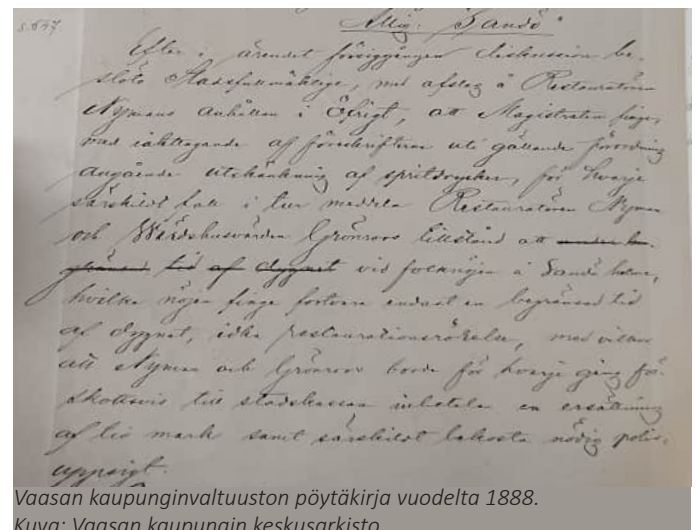
Vesi oli maata tärkeämpi yhteyksien luoja 1800-luvulla ja vielä 1900-luvun alussa. Kuva: Höyrymoottorivene, Vaasa, 1909, valokuva: Wikman. Pohjanmaan museon arkisto

Höyryveneyhteys Hietasaarelle alkaa kun liikennöinti höyryveneillä 'Dockan' ja 'Svalan' alkaa.

1860

1880-LUKU

Hietasaarella järjestettiin kansanjuhlia, joissa oli myös ravintoloiden puolesta alkoholitarjoilua. Tämä aiheutti kiivasta keskustelua ja alkoholitarjoilua rajoitettiin.

Vaasan kaupunginvaltuuston pöytäkirja vuodelta 1888.

Kuva: Vaasan kaupungin keskusarkisto

Näkymä kirkontornista Hietasaarta päin K.E.Ståhlberg 1892.
 Kuva: Museovirasto, finna.fi

Keskustan ruutukaava-alueen ja Vaskiluodon yhdistävä rata-
 pengeri otettiin käyttöön.

1890

1900-LUVUN ALKU

Ratapenkereeltä avattiin Hietasaaren kulkeva ponttonisilta.
 Ponttonisillan keskiosa kulki kahtena osiona aivan vedenpinnan
 tuntumassa.

Ruuhkaa Hietasaaren sillalla. Kuva: Museovirasto, finna.fi

Hyppykilpailut 1908. Kuva: M. L. Carstensenin kuvakokoelma, finna.fi

Hietasaaren valmistuu arkkitehti K. V. Reiniuksen piirtämä
 uimalaitos, hyppytornit ja pukukopit. Uusi uimalaitos mahdollis-
 taa myös uima- ja hyppykilpailujen järjestämisen.

1903

1908

1900-luvun alussa juhlijat määrättiin käyttämään vain rajattua
 osaa saaren itäpuolella, jotta voitiin taata kaupunkilaisille vapaa
 pääsy Hietasaaren uimalaan.

Laituri, taustalla satamaa ja Vaasan Höyrymylly Oy:n rakennuksia
 Kuva: Historian kuvakokoelma, Museovirasto, finna.fi

Kuva: Vaasan kaupungin kaavoitus

Ponttonisilta korvattiin pengertiellä, joka mahdollisti myös moottoroitujen ajoneuvojen kulkemisen Hietasaareen asti.

1920-LUKU

Kuva: Hietasaari, uimala, ajoittamaton, valokuva:tuntematon. Pohjanmaan museon arkisto

Kahvilarakennus Hietasaaren lounaisrannalla, uimalan edessä laajentuu ja saa nykyisen muotonsa 1930-luvun lopulla.

1938

1930-LUKU

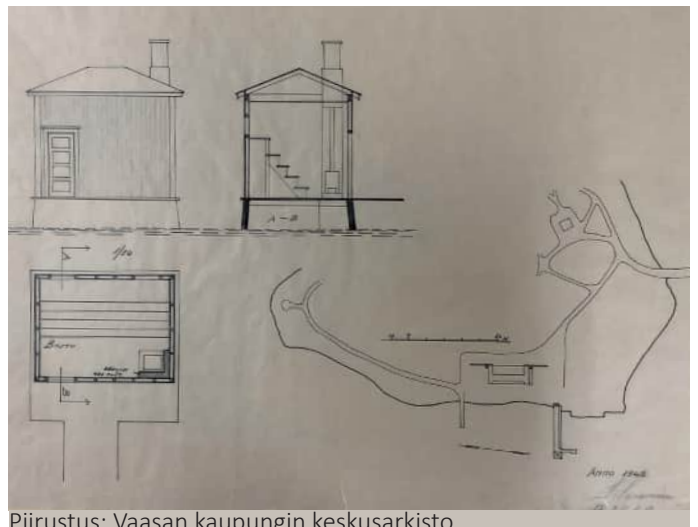
Hiekkarannan rakentaminen aloitettiin ja uimarannalle sijoitettiin lasten leikkipaikka. Vuonna 1939 puistoteitä suoristettiin ja levennettiin. Tenniskentän ja pysäköintipaikkojen järjestämisestä keskusteltiin, mutta ei päästy yksimielisyyteen.

Näkymä Vaasan uimarannalta.
Kuva: Pietinen, 1938, Museovirasto, finna.fi

1942

Laiturin ulommaiseen päähän rakennettiin E. I. Sereniuksen piirtämä puulämmitteinen saunarakennus.

Piirustus: Vaasan kaupungin keskusarkisto

Kolme naista hyisessä avannossa 1960-luvulla. Oletettavasti seuran näytös, koska laiturilla on paljon yleisöä. Takana Hietasaaren ravintolarakennus.

Kuva: Rafael Olin, Pingviinit avannossa 40 vuotta

Pingviinit ry käytti talvikausien aikana uimalaitoksen laiturisau-
naa ja pukukoppeja. Uuden oman saunan seura sai vuonna
1973 leirintäalueen keittokatoksen perustuksille.

1955-1973

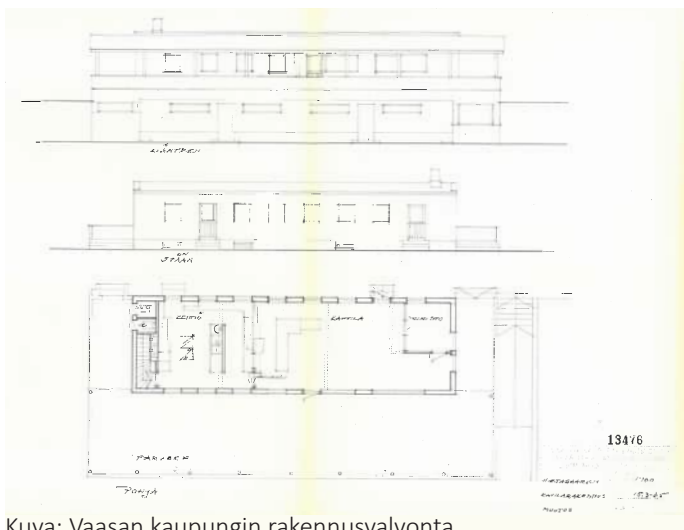
Kuva: Hietasaaren uimala, hyppytorni, 1967, valokuva: Kari Hakli. Pohjanmaan museon arkisto

Hyppytorneja madallettiin veden madaltumisen vuoksi vuonna
1967. Kokonaan hyppytornit on purettiin vuonna 1973. Mutta
jo vuonna 1980 niitä ehdotettiin rakennettavaksi uudelleen.

1967

1961-1965

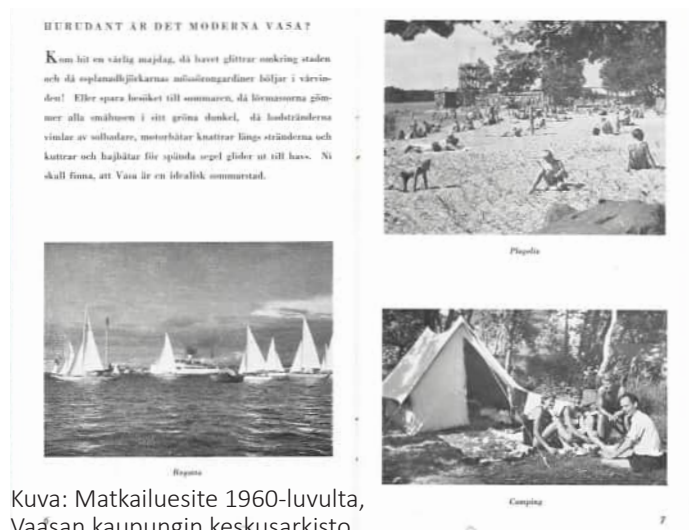
Vuonna 1961 korjattiin laitureita, rakennettiin rannan puolelle
toinen laiturisauna ja pukukopit. Vuonna 1963 aukesi Vaasan
uimahalli ja Hietasaari ei enää ollut kaupungin pääuima-
paikka. Vuonna 1965 kahvilarakennus sai remontissa katetun terassin.

Kuva: Vaasan kaupungin rakennusvalvonta

1961-1969

Hietasaarissa toimi leirintäalue. Leirintäalueen toimintaa tuke-
maan alueelle rakennettiin suihkutilat, keittokatos ja erillinen
käymälärakennus.

Kuva: Matkailuesite 1960-luvulta, Vaasan kaupungin keskusarkisto

Venepaikkoja ja pysäköintialue, taustalla näkyy leirintäalueen rakennuksia Kuva: Vaasan kaupungin kaavoitus

Pysäköintialue rakennetaan täyttömaalle saaren eteläreunalle.

1960-LUKU

1968-1990

Kesäisin järjestettiin erilaisia teatteriesityksiä, konsertteja ja tapahtumia. Muun muassa nimillä Itämeren Kesä, Vaasan Kesä ja Vaasa Festival.

Vaasa Youth Festival 1971, lavalla Martha Gaber. Kuva: Olli Laasanen, olliilaasanen.wordpress.com

Suunnitelma valmis - toteutuksesta ei tietoa

Vaasan Hietasaaresta on valmistunut käyttösuunnitelma. Suunnitelman toteuttamisesta ei tällä hetkellä ole tietoa. Suunnitelupäällikkö Heikki Koskisen mielestä työt olisi kuitenkin pikaisesti saatava alulle. Tärkeimpänä hän pitää uimarannan kunnostamista ja päärakennuksen

korjaamista.

Vaasaan pitkään kuivattu esiintymislava ja tanssilava ovat mukana Hietasaaren käyttösuunnitelmissa. Tanssilavan reunaa kiertävä katsomoterassi, joka käy myös auringonotto paikkana.

Suunnitelman on laatinut arkkitehtitoimisto Mäki Niemelä. Suunnittelu- ja talousohjeisto päätti pyytää suunnitelmaa lausunnot tekniseltä lausunnalta, kulttuurilautakunnalta, liikuntalautakunnalta, terveyslautakunnan valvontasuostolta ja rakennuslautakunnalta.

Suunnitelman mukaan Hietasaaresta tulisi suljettu alue Saaren johtavan sillan päähän rakennettiin portti. Venesatama laajennettiin samoin kuin paikoitusalueita. Venesataman runto on suunniteltu kivistäväksi. Venesataman lähellä olevat huoltorakennukset on suunnitelman mukaan kunnostettava. Samoin Hietasaaren päärakennuksen olisi rakennettava kahvila, pukuhuone, suihkut ja vessat.

Muutama vuosi sitten Hietasaaresta purettiin hypptorni. Uudessa suunnitelmassa on hypptorni mukana. Sen eteen ehdotetaan 50 metrin uittirataa, joka sijoitetaan sällonnurkajilla. Avantouimareiden saunas laajennettiin ja ajatuksena

on, että Hietasaaren saattaisiin saana yleiseen käyttöön. Lasten leikkialue kuuluu suunnitelmaan. Lisäksi siinä on merkitty paikka surffaajille ja pieni huviruaja. Joostossa oli keskustelu siitä, että suunnitelmaan ei kuulu lempipallo- ja sukkelopöytä, jotka uimarannoilla yleensä on.

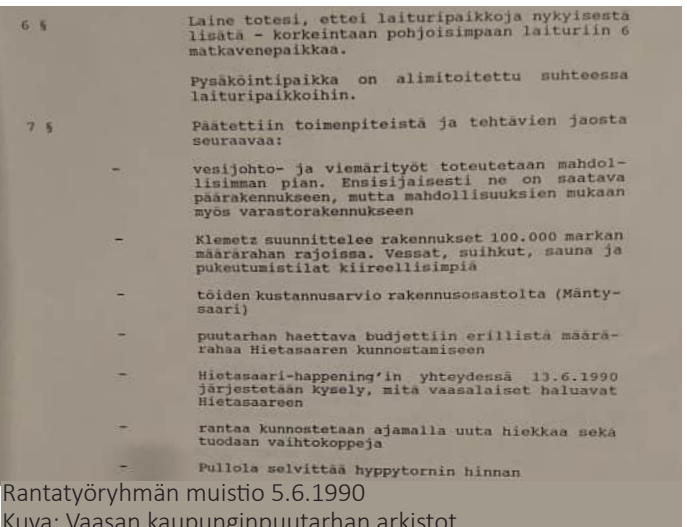
Vaasa 3.4.1982. Lehtileike: Vaasan kaupungin kaavoitus

Hietasaaren aluetta vaaditaan kunnostettavaksi. Vuosikymmenen lopulla on todennäköisesti rakennettu yhä paikallaan oleva esiintymislava.

1980-LUKU

1986-1993

Kaupungin rantatyöryhmä pohtii venepaikkojen uudelleen järjestelyä. Venepaikkoja poistetaan pengersillan länsipuolelta ja vierasvenesataman sijainti paikaksi ehdotettiin Hietasaarta.

Rantatyöryhmän muistio 5.6.1990

Kuva: Vaasan kaupunginpuutarhan arkistot

Kuva: Sandö siminrättning (2011), Kai Martonen SLS, finna.fi

Kahvilarakennus remontoidaan ja avantouimareiden saunaa laajennetaan.

1998-1999

Julkisivu etelään, Fasad mot söder

Julkisivukuva: Pingviinien hakemuksesta poikkeaminen ranta-alueella. Kaupunginhallituksen suunnittelujaosto myönsi hankkeelle poikkeusluvan 19.2.2019. Vaasan kaupungin kaavoitus

Avantouimaseura hakee laajennusoikeutta saunarakennukselle ja saunan siirtoa erilliseen rakennukseen lähemmäs rantaa.

2019

2000-LUKU

1970-luvulla ilmakuvissa näkyvä kenttä metsittyi ja 2010-luvulla kenttäalue rajattiin uudelleen, se sai uudet korit ja pinnoitteen. Taustalla näkyy esiintymislava ja puiden lomasta aukeaa yksittäinen näkymä kohti Kaupunginrantaa.

Kuva: Koripallokenttä ja esiintymislava elokuussa 2021.

2021

Uimarannan toiminnot monipuolistuvat, kun kahvilarakennus saa uuden terassin ja vesialueelle rakentuu vesipuisto. Hankkeen piti valmistua kesällä 2021, mutta se on viivästynyt ja valmistunee kesäksi 2022.

Kuva: Kahvila- ja puhuerakennuksen kyljessä on keskeneräinen puurakenteinen terassialue. Kuvattu elokuussa 2021.

5. VAALITTAVAA

Hietasaari on ollut Vaasan palon jälkeen siirtyneen keskustan ajoista asti tärkeä paikka kaupunkilaisille. Hietasaarella on järjestetty erilaisia juhlia, festivaaleja, esiintymisiä ja kokoontumisia. Hietasaari on myös osa Vaasan viherverkostoa ja virkistyskäyttö on saarella suuressa roolissa, sillä vaasalaiset rakastavat merta ja rantojaan. Hietasaaren sijainti on keskustaan ja kaupungin ranta-alueisiin nähden optimaalinen, sillä torilta matkaa saarelle on noin kilometri. Vaasalaisista 22 prosenttia asuu keskustan alueella, eli virkistysalueen lähiympäristössä asuu noin 15000 potentiaalista käyttäjää. Yleisesti ajatellaan, että suomalaiset arvostavat luonnonläheistä asuinympäristöä. Terveellisen ja miellyttävän asuinympäristön edellytykset ovat lähellä sijaitsevat viheralueet ja virkistysmahdollisuudet.

Antti Vasanan on tutkimuksessaan, *Asuminen Turun keskustassa Asumispreferenssit, asumisviihtyvyys ja asuinpaikan valinta*, todennut, että lähiympäristön vehreydellä on merkitystä sille, kuinka viihtyisäksi asuinympäristö koetaan. Tutkimuksen perusteella voidaan olettaa, että puistot ja katupuut riittävät tuomaan miellyttävänä koettua vehreyttä asuinympäristöön. Hietasaari on keskeisen sijaintinsa ja julkisen luonteensa takia oleellinen osa Vaasan viheralueita. Vaasan keskusta-alueen historialliset puistot ja puistikot ovat luonteeltaan hyvin hoidettuja ja Hietasaari vapaamuotoisempaa, luonnontilaisempaa ja luonteeltaan sallivampaa on monille tärkeä virkistysalue.

Kuva 74: Kuntsin rakennus ja Sisäsatama Hietasaaren itärannalta kuvattuna elokuussa 2021.

Kuva 75: Hietasaari Sisäsataman rannalta kuvattuna elokuussa 2021.

JULKINEN HIETASAARI

Yksi tärkeimmistä vaalittavista ominaisuuksista on Hietasaaren luonne julkisena ulkotilana, jonne kaikki ovat aina tervetulleita. Julkisen tilan luonteeseen kuuluu oleellisesti tilan ilmaisuus ja kaikille avoin ilmapiiri. Julkisen alueen tulee taata kaikille yhtäläinen ja turvallinen mahdollisuus käyttää tilaa. Hietasaari tarjoaa juuri tällaista, kaikille avointa tilaa kaupunkilaisten vapaaseen käyttöön.

Toinen vaalittava ominaisuus on Hietasaaren puusto ja kumpuileva maasto. Ilmastonmuutoksen myötä säätilojen ääri-ilmiöiden ennustetaan lisääntyvän ja esimerkiksi kaupunkien rakennettujen alueiden aiheuttaman lämpösaarekeilmiön uskotaan voimistuvan. Hietasaarella on suotuisan pienilmastonsa ansiosta tärkeä paikka osana kaupunkilaisten ja etenkin keskustan asukkaiden virkistysalueverkostoa. Nykyään tutkimusten perusteella tiedetään, että viheralueilla ja niiden saavutettavuudella on merkitystä ihmisten hyvinvoinnille ja viihtymiselle.

Kasvillisuudella on myös myönteinen vaikutus saaren olosuhteisiin. Kasvillisuus pysäyttää tuulen ja hulevesien mukana kulkevien maa-aineksien valumisen mereen. Lisäksi kasvillisuudella voidaan ohjata ihmisten liikkumista haavoittuvaisella kaupunkiranta-alueella ja näin kasvillisuuden oikealla sijoittamisella voidaan suojata rantaa käytön aiheuttamalta kulumiselta.

Erilaiset ihmiset kaipaavat erilaisia tiloja ja monipuolistamalla Hietasaaren tarjontaa, esimerkiksi laajentamalla uintimahdollisuuksia tai avaamalla uusia näkymiä kohti Sisäsatamaa olisi mahdollista monipuolistaa Hietasaaren käyttäjäkuntaa. Monipuolisuutta olisi myös mahdollista lisätä pimeään aikaan ja talvikaudella parantamalla Hietasaaren valaistusta ja tarjoamalla uinnin lisäksi muita kuntoilumahdollisuuksia. Covid-19 on osoittanut meille, että halleihin perustuva liikuntatarjonta on haavoittuva ja Hietasaaren puistoalueelle, puiden lomaan, voisi rakentaa kuntoiluun monipuolisesti soveltuvan alueen. Toiminnallisilla pisteillä olisi mahdollista ottaa huomioon kaiken kuntoiset ihmiset, ikään ja toimintakykyyn katsomatta.

Kuva 70: Suppailijoita Hietasaaren uimarannan edustalla kesällä 2017. Miia Muittari. Vaasan kuvapankki

UINTIMAHDOSSUUDET

Hietasaaren suosio virkistysalueena perustuu kaupungin ylläpitämän uimarannan toimintaan. Uimaranta on noin 300 metriä pitkä. Hiekkarannan eteläosa on hitaasti syvenevä ja matala kun taas hiekkarannan pohjoisosissa veden syvyys on suurempi ja ranta jyrkkäpiirteisempi. Saari on tarjonnut kaupunkilaisille jo pitkään paikan uimiselle ja kävelyretkille. Hietasaaren uimalaitoksen kultavuodet sijoittuvat vuosien 1903–1963 väliin, aikaan jolloin kaupungin uimalaitos altainen ja hyppytorneineen sijaitsi Hietasaarella, eikä Vaasan uimahallia ollut vielä rakennettu. Hietasaaren uimalaitoksella on ollut laajimmillaan hyppytornit ja uimaradat sekä naisille ja miehille sekä kilpauimareita varten.

Hietasaaren ja Vaasan kannalta vaalittava ominaisuus on Hietasaaren tarjoamat uintimahdollisuudet. Voisi olla pohtimisen arvoinen asia, että mitä 25 metrin, tai jopa 50 metrin, uimaratojen palauttaminen vaatisi. Uimisen laajentaminen kuntouimareihin ja rajattuihin altaisiin olisi varmasti myös omiaan laajentamaan saaren harrastajakuntaa. Myös mahdollisten tulevaisuudessa tulevien pandemioiden tai epidemioiden aikana voisi olla positiivista, jos Vaasalla olisi tarjota harrastajille ulkotiloissa toimivat kuntouimaradat. Myös hyppytornien palauttaminen voisi olla mahdollista, jos ne sijoitettaisiin saaren luoteiskulmaan, jossa rannan profiili on jyrkin ja veden syvyys jopa 6 metriä.

Hietasaaren pohjoisranta on monin tavoin optimaalinen kohde erilaisten toimintojen sijoituspaikaksi. Sieltä aukeaa näkymä moneen ilmansuuntaan ja ranta-alueille paistaa aurinko liki koko päivän ajan.

Kuva 71: Ihmisiä Hietasaaren uimarannalla kesäkuussa vuonna 2021

MERELLISYYS

Hietasaari on nimensä mukaisesti saari, ja yksi Hietasaaren vaalittavista ominaisuuksista on sen luonne merellisenä ympäristönä. Hietasaaren merellistä luonnetta vahvistaa siellä sijaitseva pienvenesatama, sekä kaupunkilaisten avoimessa käytössä olevat ranta-alueet.

Vaasan keskeiset virkistysalueet ja kaupunkirakenne sijoittuvat jo historiallisesti tarkasteltuna meren äärelle. Hietasaaren rannoilla myös ne kaupunkilaiset, joilla ei ole venettä voivat päästä nauttimaan merestä ja rantaluonnosta. Vesiyhteys on perinteinen tapa siirtyä rannalta toiselle. Hietasaaren ja Sisäsataman välille on yleiskaavassa merkitty yhteystarve, joka voisi toteutua myös veneiden avulla. Vaasan luonteeseen merellisenä rantakaupunkina sopisivat hyvin esimerkiksi kaupunkiveneiden avulla mahdollistetut yhteydet.

Vaalimisen arvoisia ja arvokkaina pidettäviä ominaisuuksia ovat Hietasaaren tarjoama meriluonto sekä asukkaiden pääsy meren äärelle.

Kuva 73: Kaupunkisoutuvene käytössä. skipperi.fi

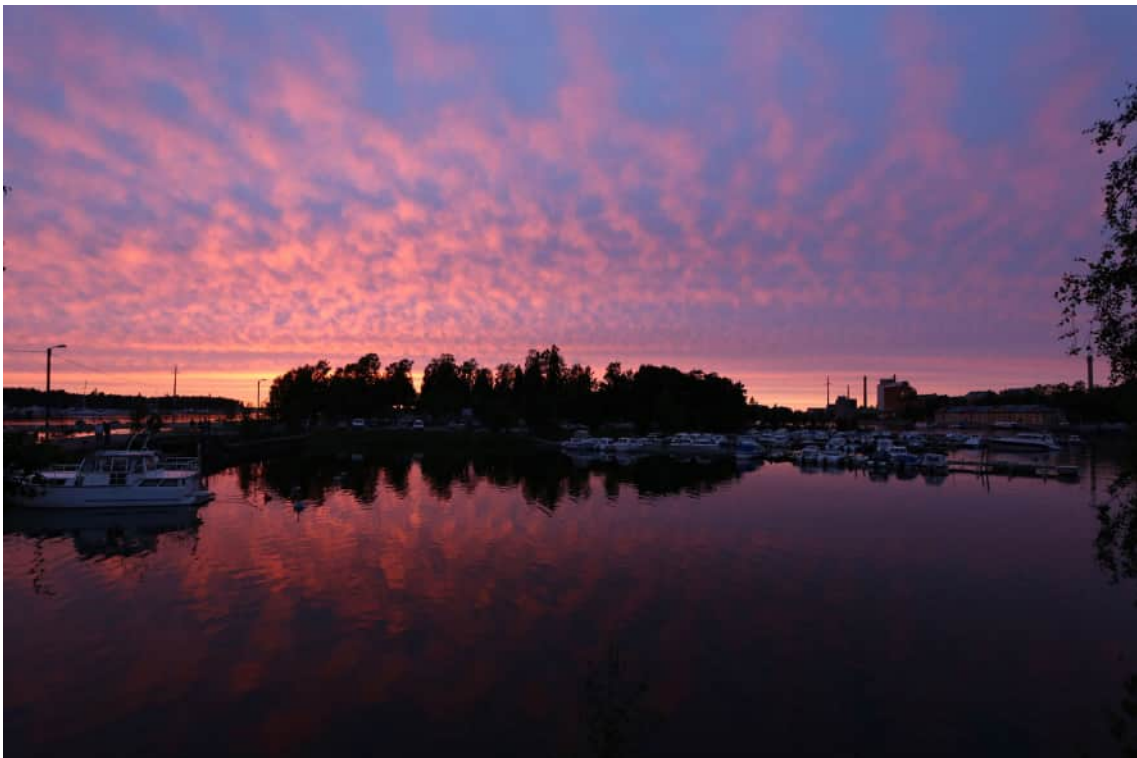
6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Hietasaaren luonne julkisena ja kaikille avoimena ulkotilana on arvokas ja sellaisena säilytettävä ominaisuus. Vaasan keskustan alueella asuu paljon ihmisiä, jotka tarvitsevat asuinalueidensa lähelle viher- ja virkistysalueita. Hietasaarella on myös tärkeä rooli osana merellistä Vaasaa, ja saaren rakentamattomat rannat mahdollistavat nykymuotoisena asukkaiden pääsyn luonnontilaiselle rannalle ja veden äärelle aivan keskustan tuntumassa.

Vuosien varrella suuri muutos Hietasaaren tilarakenteessa on ollut luonnontilaisen ja metsittyneen saaren keskiosan puuston karsiminen ja nurmikon istuttaminen. Suurien ja huonokuntoisten puiden poistaminen ja uusien puiden sekä nurmikon istuttamisen ansiosta puuston keskiosa on muotoutunut vähitellen luonnontilaista metsää kasvavasta saaresta puoliavoimeksi puistoalueeksi. Toinen merkittävä tilarakenteen muutos on tapahtunut, kun maapinta-alaa on maankohoamisen myötä paljastunut lisää. Hietasaaren eteläistä rantaviivaa on muokannut myös ihmistoiminta. Uimarannalle on tuotu hiekkaa ja pysäköintialue on rakennettu täyttömaalle.

Vaasan keskustan rantaviivan muodostama laaja rantapuistovyöhyke rakennuksineen on valtakunnallisesti inventoitu ja luokiteltu RKY-alueeksi. Rantapuistovyöhykkeen on katsottu ilmentävän hyvin Suomen rakennetun ympäristön monipuolisuutta, Suomen historiaa ja kehitystä. Tämä kokonaisuus avautuu Hietasaaren itärannalta paremmin kuin mistään muualta.

Hietasaari on ollut jo Setterbergin aikoina ilmeisen oleellinen osa kaupunkia, koska sinne on laadittu asemakaava ja suunnitelmat. Lukuisista suunnitelmista huolimatta saari on saanut elää ja kehittyä melko vapaasti, mutta sen asemaa oleellisena osana vaasalaisten virkistysalueverkostoa ja julkisena puistona on vaikea kiistää.

Kuva 76: Hietasaaren pienvenesatama kesäiltana. Ossi Nyqvist. Vaasan kuvapankki

LÄHTEET

Arkkitehdit, Ingvald Serenius 04.08.1900, Helsinki- 21.12.1974. Luettu 7/2021. Haettu osoitteesta: <https://www.mfa.fi/kokoelmat/arkkitehdit/ingvald-serenius/>

Bonn, C. & kump. (2004). Puistoja Vaasassa ja Uumajassa. Kvarkenrådet & Kulturarbetsgrupp.

Halonen, H. (2019). Näe syvemälle Vaasaan: Hietasaaren huveja 1860-luvulla. Haettu osoitteesta: <https://vaasalaisia.info/nae-syvemalle-vaasaan-hietasaaren-hujeja-1860-luvulla/>

Helsingin uutiset. (2019). Kaupunkiveneet rantautuvat toukokuussa Helsinkiin. 3.5.2019. Haettu osoitteesta: <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/1247257>

Ilmatieteenlaitos. (2013). Pohjanmaa – Pohjanlahden vaikutuksessa. Haettu osoitteesta: <https://ilmas-to-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/suomen-muuttuva-ilmasto/-/artikkeli/919bf7b3-b4e3-438d-94d1-04b2b-f4a380a/pohjanmaa-pohjanlahden-vaikutuksessa.html>

Kallenautio, J. (2006). Vaasan historia: 4, 1852-1917. Vaasan kaupunki.

Kulttuuriympäristö. Museovirasto. Luettu 7-8/2021. Haettu osoitteesta: <https://museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/rakennettu-kulttuuriymparisto/valtakunnallisesti-merkittavat-rakennetut-kulttuuriymparistot>

Kråkström, E. (1967). Katsaus Vaasan suunnitteluun. Arkkitehti 3–4/1967. Helsinki: Suomen arkkitehtiliitto.

Kulttuurilautakunnan vuosikertomukset. (1951-1985). Vaasan kaupungin keskusarkisto.

Laurila, L & Kalliola, R. (2008). Rakennetut meren rannat 2005. Ympäristöministeriö. Haettu osoitteesta: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10138/41405/YMr3_2008_Rakennetut_meren_rannat_2005.pdf?sequence=2

Lehtikanto, M. & Salo, A. (1981). Rakennettiin uusi Vaasa: Kirjoituksia Vaasan asemakaavasta, kaupunkikuvasta ja rakennuksista sekä rakentajista ja suunnittelijoista. Vaasa oy.

Maankohoaminen. Vaasan kaupunki. Luettu 7/2021. Haettu osoitteesta: <https://www.vaasa.fi/asu-ja-ela/vapaa-aika/luontovaasa/luonto/maankohoaminen/>

Maakuntakaavoitus. Pohjanmaan liitto. Luettu 7/2021. Haettu osoitteesta: <https://www.obotnia.fi/fi/alue-suunnittelu/maakuntakaavoitus>

Maannousu. MML. Luettu 8/2021. Haettu osoitteesta: <https://www.maanmittauslaitos.fi/tutkimus/teema-tietoa/maannousu>

Marttinen, R. (2019). Vaasan väestö. Kaupunkikehitys, Vaasan kaupunki. Haettu osoitteesta: <https://www.vaasa.fi/uploads/2019/11/9617bff7-vaesto-2000-2018.pdf>

Matkailulautakunnan toimintakertomukset. (1963-1988). Vaasan kaupungin keskusarkisto

Mikä on lämpösaareke?. Ilmastonkestävän kaupungin suunnitteluopas. Luettu 8/2021. Haettu osoitteesta: <https://ilmastotyokalut.fi/kaupungin-lampotilaerot/mika-on-lamposaareke/>

Moreenikerrostumat. GTK. Luettu 7/2021. Haettu osoitteesta: <http://weppi.gtk.fi/aineistot/mp-opas/moreenit.htm>

Parjanne, A & Huokuna, M. (2014). Tulviin varautuminen rakentamisessa. Suomen ympäristökeskus, Ilmatieteen laitos, Ympäristöministeriö, Maa- ja metsätalousministeriö. Haettu osoitteesta: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/135189/YO_2014.pdf?sequence=1

Piispala, E. (2006). Vihreä Vaasa. puistot ja puistikot Setterbergin uudessa kaupungissa. Vaasan kaupunki.

Rahatoimikamari. (1883-1909) metsät puistot patsaat. Vaasan kaupungin keskusarkisto.

Teknisen viraston muistiot. (1989-1991) Hietasaari-työryhmä. Vaasan kaupunginpuutarhan arkistot.

Turunen, M. (2018). Magmakivien luokittelu. Haettu osoitteesta: <https://www.geologia.fi/2018/06/25/magmakivien-luokittelu/>

Vaasan kaupunginvaltuuston esityslistat. (1938 & 1939). Hietasaaren käytöstä-aatekilpailu. kv 16.12.1938 § 198, 27.10.1939 § 187. Vaasan kaupungin keskusarkisto.

Vaasan kaupunki: Kulttuuriympäristöselvitys. (2010). Vaasan kaupunkisuunnittelu.

Vaasan kaupunkisuunnittelu. (2008). Vaasan viheraluejärjestelmä 2030. Vaasan kaupunki. Haettu osoitteesta: <https://docplayer.fi/6270701-Vaasan-viheraluejarjestelma-2030-vasas-gronomradesstruktur-2030.html>

Vaasan satamatien pääsuuntaselvitys. (2010). Vaasan kaupunki & Mustasaaren kunta. Haettu osoitteesta: http://media.naset.fi/dokument/vaasan_satamatie.pdf

Vaasan seudun vanhat huvilat. Pohjanmaan museo. Luettu 6/2021. Haettu osoitteesta: https://kartta.vaasa.fi/huvilaelamaa/vaasanseutu/index_fi.html

Vaasan sisäsataman alueen ja kaupunginrannan kulttuuriympäristöselvitys. (2008). LPR_arkkitehdit oy.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Luettu 6-8/2021. Haettu osoitteesta: http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx

Wasabladet. (1860). Folknöje. 7. 7. 1860

Vasabladet. (2016). Hon brann för det gamla Vasa. 12.3.2016.

Vasanen, A. (2009). Asuminen Turun keskustassa Asumispreferenssit, asumisviihtyvyys ja asuinpaikan valinta. Haettu osoitteesta: https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files//antti_vasanen_asumisvalinnat_ja_preferenssit_turun_keskustassa.pdf

KUVALÄHTEET

Finna hakupalvelu. <https://www.finna.fi/>

GTK. <https://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Gun Skrifvars fotosamling ,SLS. <https://www.finna.fi/>

Ilmatieteenlaitos. <http://tuuliatlas.fmi.fi/fi/>

Jakub Bazia. Hippiknik ry

Kai Martonen, SLS. <https://www.finna.fi/>

Kansallisarkisto. <https://arkisto.fi/>

Kansalliskirjasto. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/etusivu>

Maanmittauslaitos. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

Miia Muittari. Vaasan kuvapankki

M. L. Carstensen kuvakokoelma. <https://www.finna.fi/>

Museovirasto. <https://www.finna.fi/>

Museoviraston karttapalvelu. http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx

Olli Laasanen. <https://ollilaasanen.wordpress.com/>

Ossi Nyqvist. Vaasan kuvapankki

Pikku Aasin nukketatteri. <https://www.pikkuaasi.org/>

Pohjanmaan liitto. <https://www.obotnia.fi/fi/alue-suunnittelu/maakuntakaavoitus>

Pohjanmaan museo. <https://vaasankaupunginmu-seot.fi/>

Rafael Olins fotosamling SLS. <https://www.finna.fi/>

Rafael Olin, Teos: Kangas, J. Pingviinit avannossa 40 vuotta. (2006).

Skipperi. <https://www.skipperi.fi/>

Tulvakarttapalvelu. Suomen ympäristökeskus, Syke. <https://www.ymparisto.fi/tulvakartat>

Vaasan viheraluejärjestelmä 2030. (2008). Vaasan kaupunkisuunnittelu.

Vaasan kaupungin karttapalvelu. <https://kartta.vaa-sa.fi/IMS>

Vaasan kaupunki. webmap.

Vaasan kaupungin keskusarkisto

Vaasan kaupungin kaavoitus

Vaasan kaupunginpuutarhan arkisto

Vaasan kaupungin rakennusvalvonta

Kuvat, kaaviot ja karttaesitykset, joiden lähteitä ei ole kuvien yhteydessä erikseen mainittu, on ottanut tai laatinut Maija Pakarinen

